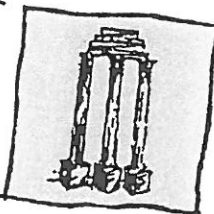

»ART FORUM«
Bożena Boba-Dyga, Jędrzej Dyga s.c.
ul. Św. Gertrudy 9/9A, 31-046 Kraków
NIP 6762363879, REGON 120589497
tel./fax 012 429 59 06, GSM +48 602 25 25 11

ART

FORUM®

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA STOLARKI OTWOROWEJ W ZABYTKOWEJ KAMIENICY PRZY UL. JÓZEFA 16 W KRAKOWIE, /„DOM AKTORA”/.

Małopolski
Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Krakowie
31-002 Kraków, ul. Kanonicza 24

10 LUT. 2010

dot. OZM. NFO.500-893/03
psu. nr 74/2010

Konserwacja zabytków
Architektura wnętrz
Budownictwo

ART FORUM
Bożena Boba-Dyga, Jędrzej Dyga
Spółka Cywilna
ul. Św. Gertrudy 9/9A
31-046 Kraków

Biurowo:
ul. Św. Gertrudy 9/4
31-046 Kraków
tel./fax: (012) 429 59 06
tel. GSM +48 602 25 25 11
+48 602 25 25 10

e-mail:
art-forum@krakow.home.pl
www.artforum.net.pl

Konto:
MultiBank PL59 1140 2017
0000 4302 0748 7939

NIP: 676-236-38-79
REGON: 120589497

OPRACOWAŁA:

MGR ANNA MOSSLER, KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI

MGR BOŻENA BOBA-DYGA, KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI

mgr Anna Mossler
artysta konserwator dzieł sztuki
dyplom ASP Kraków nr 5862

KRAKÓW, 2009

mgr Bożena Boba-Dyga
artysta konserwator dzieł sztuki
dyplom ASP Kraków nr 4290
zaśw. PSOZ nr 7/98
tel. +48 602 252 511

KARTA TYTUŁOWA

I A. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

1. **Rodzaj zabytku:** stolarka okienna i drzwiowa lokali mieszkalnych w kamienicy „Dom Aktora”
2. **Nr rejestru zabytków:** A-679, 30.IX.1985
3. **Lokalizacja:** Kraków, Kazimierz, ulica Józefa 16
4. **Autor:** August Pluszyński – 1844 r.
5. **Data powstania i przekształceń:** XVII w., XVIII w., 1844 r., 1898 – 1899 r.
6. **Właściciel:** Gmina Kraków

IB. DANE DOTYCZĄCE OPRACOWANIA KONSERWATORSKIEGO

1. **Zleceniodawca:** Zarząd Budynków Komunalnych
Os. Złotej Jesieni 14, 31-828 Kraków
2. **Wykonawca:** ART FORUM s. c. Bożena Boba-Dyga, Jędrzej Dyga
ul. Św. Gertrudy 9/9A, 31-046 Kraków
3. **Autor programu:** mgr Anna Mossler, mgr Bożena Boba-Dyga
4. **Wykonawca dokumentacji:** mgr Anna Mossler, mgr Bożena Boba-Dyga

I C. DANE DOTYCZĄCE DOKUMENTACJI

1. **Dok. opisowa:** 27 stron
2. **Dok. fotograficzna:** 70 zdjęć wykonanych techniką cyfrową
3. **Ilość egzemplarzy dokumentacji:** 4 egz. + 2 CD
4. **Miejsca przechowywania dokumentacji:**
 - Zarząd Budynków Komunalnych
Os. Złotej Jesieni 14, 31-828 Kraków
 - Urząd Miasta Krakowa WKiDN
Oddział Ochrony Zabytków
ul. Kanonicza 24, 31-002 Kraków

- Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
ul. Kanonicza 24, 31-002 Kraków
 - ART FORUM s. c. Bożena Boba-Dyga, Jędrzej Dyga
ul. Św. Gertrudy 9/9A , 31-046 Kraków
5. **Kartę założyła:** mgr Anna Mossler
 6. **Czas trwania prac:** czerwiec – sierpień 2009

SPIS TREŚCI

KARTA TYTUŁOWA	1
SPIS TREŚCI	3
PRZEDMIOT OPRACOWANIA.....	4
OPIS HISTORYCZNY.....	4
OPIS FORMALNY.....	5
OPIS STOLARKI przeznaczonej do odtworzenia lub konserwacji	8
STAN ZACHOWANIA.....	12
ZAŁOŻENIA DO REKONSTRUKCJI.....	17
KOLORYSTYKA	20
PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH	23
DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	25
ANEKS.....	26
BIBLOGRAFIA.....	27

PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest program prac dotyczący odtworzenia stolarki okien i drzwi balkonowych, konserwacji dwóch drzwi wejściowych do lokali mieszkalnych w sieni oficyny środkowej, konserwacji i częściowego odtworzenia drewnianych ganków (zabudowanych logi), w elewacjach budynku frontowego i w oficynach w lokalach mieszkalnych należących do Gminy Miasta Kraków, znajdujących się w kamienicy tzw. „Domu Aktora” przy ulicy Józefa 16 w Krakowie. Ponadto program zawiera wytyczne co do wykonania nowych drzwi wejściowych do tychże lokali.

Kamienica objęta wpisem do Państwowego Rejestru Zabytków w Krakowie pod nr A-679, (decyzją z dnia 30.IX.1985 r.) znajduje się w Śródmieściu Krakowa, na Kazimierzu włączonym do miasta w 1791 r., przy ulicy Józefa wytyczonej w ramach szachownicowego układu Kazimierza z okresu lokacji miasta nadanej przez króla Kazimierza Wielkiego w roku 1335. W XIV w. ulica zwana była Sukienniczą, w czasach nowożytnych używano nazwy Żydowska, obecna nazwa ustaliła się około połowy XIX w.¹

Opracowanie ma za zadanie ocenę stanu zachowania stolarki okiennej, drzwiowej, balkonowej, ganków, a także określenie typu konstrukcyjnego i estetyki stolarki jaki powinien być utrzymany i odtworzony w kamienicy.

Opracowanie powstało w oparciu o oględziny, pomiary i wykonane odkrywki w budynku oraz w oparciu o informacje znalezione w karcie zabytków w WUOZ w Krakowie oraz o dokumentację projektową z roku 1986. W trakcie prac przygotowawczych starano się wejść do każdego z lokali mieszkalnych celem zebrania jak największej ilości informacji pomocnych w ustaleniu założeń co do poszczególnych elementów stolarki, przeznaczonych do rekonstrukcji.

OPIS HISTORYCZNY

Działka na której znajduje się Dom Aktora została wytyczona w czasie lokacji miasta. Nie wiadomo jak wyglądał w tym czasie budynek, ale prawdopodobnie był drewniany, co było wówczas powszechne. W połowie XVII w. dom należał do Adama

¹ „Katalog Zabytków Sztuki w Polsce. Tom IV. Miasto Kraków. Kazimierz i Stradom.” Instytut Sztuki PAN. Warszawa 1995 r.

Warzela, później do jego spadkobierców. W XVIII wieku budynek by już murowany. W wieku XIX przeszedł w ręce żydowskie.

Obecny budynek został wzniesiony w roku 1844 według projektu architekta Augusta Pluszyńskiego, jako dwupiętrowa kamienica w stylu klasycystycznym, z częściowym wykorzystaniem historycznych fundamentów. W tym czasie oficyny były jeszcze drewniane. W 1899 r. dobudowano trzecie piętro budynku frontowego oraz wymurowano dwupiętrowe budynki oficynowe. W latach międzywojennych XXw. przeprowadzono remont klatki schodowej w pierwszej oficynie bocznej.

Po drugiej wojnie światowej, w 1968 r. przymierzano się do remontu budynku, nie doszło jednak do realizacji, podobnie jak to miało miejsce parę lat później w 1972 r., kiedy to zamierzano rozebrać budynek. Dopiero w latach 1987 – 1991 r. dokonano kompleksowego remontu kamienicy wraz z oficynami w związku z jej adaptacją na „Dom Aktora”. Przebudowa zaprojektowana w roku 1986 przez mgr inż. Arch. Ewę Wcisło, miała na celu stworzenie w budynku tzw. mieszkań rotacyjnych. Przed remontem budynek był pustostanem. Widoczne były odpadające tynki oraz powybijane szyby w oknach.

W latach 1987-1991 wykonano szeroki zakres prac, m. in. przy więźbie dachowej, fundamentach, stropach, ścianach zewnętrznych i wewnętrznych, schodach, posadzkach, stolarce okiennej, drzwiowej, ganków, która w dużej mierze zaprojektowano nową, wymieniono na współczesną (jak na przykład drzwi wejściowe do mieszkań w budynku), balustradach metalowych balkonowych.

W 2001 r. wykonano naprawy pokrycia dachowego i rynien.²

Obecnie w parterze budynku frontowego znajdują się lokale użytkowe: w osi pierwszej i drugiej „Stary Sklep” – sklep z antykami: w osi czwartej i piątej galeria sztuki – „Galeria Szalom.”

OPIS FORMALNY

Rozpatrywana budynek znajduje się na wydłużonej, prostokątnej działce i składa się z budynku frontowego w zabudowie zwartej, w północnej pierzei ulicy Józefa oraz czterech oficyn w głębi pierzei – oficyny bocznej zachodniej I, tylnej północnej I, bocznej

² Informacje z Archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krakowie.

zachodniej II i tylnej północnej II (szkic rzutu budynku w aneksie). Zabudowa wydziela dwa podwórza, oddzielone od sąsiednich działek po stronie wschodniej ogrodzeniami.

Zabudowa wykonana została w technologii tradycyjnej. Ściany zewnętrzne i wewnętrzne piwnic oraz kondygnacji nadziemnych murowane są cegły na zaprawie wapiennej, tynkowane i malowane.

Budynek frontowy jest podpiwniczony, o czterech kondygnacjach nadziemnych, ze strychem, dwutraktowy, trójosiowy, z sienią przelotową na osi, kryty dachem dwuspadowym. Ściana wschodnia budynku od pierwszego piętra ocieplona jest styropianem i otynkowana, pomalowana na biało. Ściana zachodnia przylega do sąsiedniego budynku.

Elewacja frontowa budynku głównego jest pięcioosiowa (fot.1), z zaakcentowanymi przez gzymsy i nadproża podziałami horyzontalnymi. Elewacje powyżej ścianki kolankowej zamyka profilowany gzyms koronujący (fot.2). Powierzchnia tła elewacji powyżej parteru pomalowana jest w kolorystyce jasnego ugru z dodatkiem sieny palonej. Dekoracje architektoniczne podkreślone są ciemniejszym kolorem ugrowym. W obrębie parteru zastosowano podobny jak w tle elewacji kolor, ale w ciemniejszym walarze.

Boniowany parter elewacji (fot.3) zamknięty gzymsem kordonowym, w przyziemiu posiada kamienny cokół. W osi środkowej parteru znajduje się półkoliście zamknięte wejście do sieni z kamiennym portalem z piaskowca. Węgry portalu są boniowane, z cokołami. W kluczu portalu, w płycinie znajduje się kuty napis „S.T.5605”. Dwuskrzydłowa brama główna wejścia do sieni stylizowana, z promienistym zwieńczeniem skrzydeł. W pozostałych osiach parteru znajdują się półkoliście zamknięte otwory okienne (po obu stronach bramy) i drzwiowe (w zewnętrznych osiach) ze stylizowaną stolarką i okiennicami pomalowanymi na kolor ciemnej zieleni.

W osiach budynku na kondygnacjach znajdują się prostokątne otwory okienne ujęte w profilowane opaski. Najbogatsze obramienia posiadają okna na pierwszym piętrze (fot.4), gdzie gzymsy nadokienne wsparte są na konsolkach pomiędzy którymi znajdują się supraporty, natomiast poniżej podokienników widoczne są płyciny z rozetami. Na drugim piętrze (fot.5) uszate opaski zamknięte są również od góry nadokiennymi gzymsami, podokienniki wsparte są na konsolkach. Opaski okien trzeciego piętra (fot.2) są proste, podokienniki wsparte na konsolkach. Stolarka okien na kondygnacjach pomalowana jest na biało. W ścianie kolankowej, w osiach budynku znajdują się kwadratowe okienka strychowe, w przyziemiu kwadratowe okna piwniczne zamykane metalowymi drzwiczkami z wyciętą gwiazdką, pomalowanymi na zielono.

Elewacja tylna – południowa (fot.6) budynku frontowego jest czteroosiowa, gładko otynkowana, bez podziałów. W parterze, w osi pierwszej znajduje się prostokątny otwór drzwiowy, w drugiej prostokątny otwór okienny, w trzeciej arkadowe wejście do sieni. Wejście do sieni posiada dwudrzwiową przeszkloną bramę, z nadświetlem. Stolarka w parterze jest stylizowana, pomalowana na brązowo.

Na wyższych kondygnacjach elewacji tylnej budynku frontowego, w osi pierwszej i drugiej znajdują się balkony z metalowymi balustradami, w obrębie których w osi pierwszej występują otwory okienne, a w osi drugiej drzwi balkonowe. W osi trzeciej znajdują się ganki, obudowane drewnianymi ściankami z przeszkleniem. Ganki zamknięte są analogicznymi drewnianymi ściankami, od zachodu (fot.54-65), w obrębie oficyny bocznej. Stolarka zabudowanych części ganków pomalowana jest na brązowo.

W osi czwartej elewacji na piętrze pierwszym i drugim znajdują się małe balkony, z metalowymi balustradami i drzwiami balkonowymi. Na trzecim piętrze w tejże osi znajduje się okno. (fot.7).

Wszystkie otwory okienne i drzwiowe na wyższych kondygnacjach są prostokątne, stolarka okienna pomalowana jest na biało.

W ścianie kolankowej znajdują się prostokątne otwory okienek strychowych.

Oficyny są podpiwniczone, trójkondygnacyjne, posiadają strychy, przykryte są dachami pulpitowymi. Jedynie oficyna tylna I (środkowa) nakryta jest dachem dwuspadowym. Oficyny boczne są jednotraktowe, posiadają klatki schodowe w ryzalitach. Oficyna tylna I jest trójosiowa, dwutraktowa, z sienią przelotową na osi. Oficyna tylna II jest trójosiowa, jednotraktowa. Pomiędzy budynkami komunikacja odbywa się za pomocą ganków (fot.9, 12, 13), na które wchodzi się z klatek schodowych. Elewacje oficyn są otynkowane i pomalowane na kolor jasno ugrowy, pas cokołu pomalowany jest na kolor ciemno ugrowy. Prostokątna stolarka okienna i drzwiowa w parterze pomalowana jest kolor zbliżony do sieni palonej, natomiast na piętrach pomalowana jest na biało. Balkony oficyny bocznej II i tylnej II posiadają metalowe balustradki. Stolarka wejść do klatek jest dwudrzwiowa, płycinowa, z przeszklonym nadświetlem. W ścianie kolankowej znajdują się okienka strychowe, w przyziemiu piwniczne, zamykane metalowymi drzwiczkami z wyciętą gwiazdą.

OPIS STOLARKI przeznaczonej do odtworzenia lub konserwacji

W budynku frontowym, na kondygnacjach powyżej parteru budynku znajdują się ogółem 24 otwory okienne przynależne do lokali mieszkalnych, w tym 15 okien po stronie elewacji frontowej oraz 4 okna i 5 drzwi balkonowych na elewacji tylnej.

Nazwa zespolone pochodzi od tego, że obydwie skrzydła zewnętrzne i wewnętrzne są ze sobą połączone (zespolone) przy pomocy zawiasów szarnierowych i skręcane śrubami szwedzkimi

Stolarka okienna zespolona, czteroskrzydłowa, pomalowana na biało. Wymiary okien od wewnątrz wynoszą około 116 – 117 X 177 cm. W poszczególnych otworach okiennych występują różnice w wymiarach. Kwatery większe pod ślemieniem, mniejsze nad ślemieniem w proporcji 2/3 do 1/3. Skrzydła okien otwierane do wewnątrz, zawieszone są na 10 zawiasach czopowych; dolne, prostokątne na trzech z każdej strony; górne, kwadratowe na dwóch z każdej strony. Kwatery zamykane są przy pomocy klamek aluminiowych. Dolne kwatery okienne podzielone są szprosami.

Stolarka po stronie wewnątrz posiada charakterystyczne profilowanie krawędzi krosien, ramiaków skrzydeł ruchomych, szprosów. Wewnętrzne krawędzie wymienionych elementów posiadają głęboki, wklęsły profil z trójkątnym rowkiem (fot.15,16). Profil w narożnikach zamyka się w kształcie „łezki”. Obok tego profilu, równoległe z nim pojawia się niemal identyczny profil, ale o wklęsłości w kształcie simy. Niekiedy oba te profile występują razem w jednym oknie. Przykłady tego można znaleźć w oknach po stronie elewacji frontowej (fot. 20).

Natomiast krawędzie zewnętrzne ramiaków skrzydeł mają profil półokrągły, wypukły z dwoma trójkątnymi rowkami. Listwy przemykowe posiadają również półokrągły, wypukły profil z dwoma uskokami (fot. 18).

Przylga w oknach na drugim piętrze elewacji frontowej oraz w oknie po elewacji tylnej, na drugim piętrze posiada przy dolnej krawędzi analogiczny wklęsły profil z trójkątnym rowkiem, następnie na osi długości kolejny wklęsek z rowkiem od góry i uskok przy górnej krawędzi (fot. 20, 21, 28, 29).

Wokół światła okna po stronie wewnątrz widoczna jest dodana listewka o wklęsłym profilu, rodzaj uszczelnienia na łączeniu okna z murem.

Stolarka zewnętrzna okien jest zazwyczaj późniejsza, wymieniona na nową, nie powtarza w całości profilowań lub znacznie je upraszcza. Często też w ramiakach ościeżnic widoczne są inne profilowania krawędzi, zazwyczaj wypukłe, a nie wklęsłe.

Wszystkie okna posiadają po stronie wewnątrz drewniane parapety o profilu zewnętrznym prostym, sfazowanym przy górnej krawędzi. Grubość parapetów wynosi 30 – 32 mm, pozostałe wymiary – głębokość i szerokość zewnętrzna kształtują się w zależności od wielkości otworu okiennego i głębokości glifu. Od zewnątrz okna posiadają blaszane parapety.

Drzwi balkonowe w osi drugiej i czwartej elewacji tylnej budynku frontowego, pochodzą z okresu remontu z przełomu lat 80 tych i 90 tych XX w. są trzyskrzydłowe, przeszklone, z poziomym skrzydłem uchylnym nad ślemieniem tzw. lufcikiem, pomalowane na białe. Pojedyncze skrzydło drzwiowe balkonów podzielone optycznie na trzy kwadratowe pola, z dolnym polem zaślepionym, płycinowym. W pozostałej partii skrzydła drzwiowe są przeszklone i podzielone szprosem. Profilowanie stolarki balkonowej uproszczone, inne od historycznego. Skrzydła balkonowe zawieszone są na zawiasach czopowych – prostych; drzwi na sześciu z każdej strony; lufciki na dwóch poziomych. Wymiary stolarki balkonowej posiadają różnice do kilku cm. w zależności od wielkości otworu w murze (fot. 26,27,30-32.)

W budynku frontowym od strony podwórza, na piętrach 1-3 widoczne są **ganki**, których konstrukcję stanowi płyta żelbetonowa opartą na wspornikowych dźwigarach stalowych zakotwionych w murze. Ganki w trzeciej osi elewacji i od zachodu, w obrębie oficyny bocznej posiadają drewnianą obudowę. Zastosowana drewniana zabudowa ganków posiada od wewnątrz również drewniane stropy i stanowi przejście komunikacyjne pomiędzy klatką schodową oficyny bocznej I i korytarzami w budynku frontowym, z których prowadzą wejścia do lokali mieszkalnych.

Drewniane ścianki (fot.6,50-65.) posiadają w dolnej, balustradowej części po stronie zewnętrznej i wewnętrznej obudowę płycinową, z prostym profilowaniem. Powyżej części balustradowej ścianek znajdują się okna krosnowe, pojedyncze, dwuskrzydłowe, szklone szkłem 4 mm. – kwadratowe na pierwszym i drugim piętrze, prostokątne na trzecim. Szyby w oknach osadzone są od wewnątrz przy pomocy listewek o trójkątnym przekroju, podzielone szprosami. Okna zawieszone są na zawiasach po trzech z każdej strony, zamykane klamkami aluminiowymi. Profile okien są proste. Wokół okien, po stronie wewnętrznej, w odległości kilku cm biegną profilowane listwy przysłaniające łączenia elementów konstrukcyjnych. Belki wydzielające pola w części balustrady ścianek posiadają głębsze profile w postaci podwójnych uskoków. Także kwadratowe, wypukłe płyciny pomiędzy belkami mają krawędzie wykończone uskokiem i wklęsłkiem. Po stronie zewnętrznej część balustradowa zamknięta jest od góry profilowanym gzymsem, zabezpieczonym okapnikiem. Od strony zewnętrznej płyciny,

krawędzie krosien posiadają bogatsze profilowanie, które uzyskano poprzez zastosowanie większej ilości uskoków.

Wg projektu z roku 1986 drewniane ścianki wykonane są drewna twardego, a powierzchnia stolarki zapuszczona była w średni orzech i następnie lakierowana lakierem bezbarwnym. Założenie to widoczne jest po zewnętrznej stronie ganków. Po stronie wewnętrznej powierzchnia drewniana ścianek pokryta jest grubą warstwą ciemnego, brązowego lakieru.

Ogółem w **oficynach**, na elewacjach, na trzech kondygnacjach znajduje się 30 okien lokali mieszkalnych oraz w oficynie tylnej II troje drzwi będących wejściami do lokali, z podwórka i z balkonów. Ponadto w sieni oficyny II znajdują się dwie sztuki drzwi wejściowych do innych mieszkań.

Stolarka okien jest trzyskrzydłowa, zespolona, pomalowana na biało i na brązowo w parterze (fot.33-38.). Wymiary okien w większości wynoszą około 130 X 190 cm. z różnicami, w zależności od wielkości otworu w ścianie. Różnice w wymiarach występują zazwyczaj w poziomie, nawet w oknach jednej osi, jak to np. ma miejsce w oknach na ukośnej ścianie (fot.33,34.) w narożu pomiędzy oficyną boczną I i oficyną tylną I (pierwsze podwórko).

Kwaterny o proporcjach 2/3 do 1/3., większe dwuskrzydłowe znajdują się pod ślemieniem, mniejsze, uchylne, poziome nad ślemieniem. Skrzydła okien zawieszone są na zawiasach czopowych, dolne na trzech z każdej strony, górne na dwóch. Kwaterny zamykane są przy pomocy klamek aluminiowych. Historyczne profile ramiaków skrzydeł, szprosów zachowały się po stronie wewnętrznej stolarki. Zewnętrzna stolarka została wymieniona prawdopodobnie w okresie remontu w latach 1987 – 1991 i zastąpiona stolarką uproszczoną, z zastosowaniem kitów przyszybowych. W ramiakach ościeżnic, w wielu oknach widoczny jest zastosowany odmienny profil – wypukły dwoma rowkami, często zróżnicowany, jeśli chodzi o wielkość. Znacznie uproszczona i różna w poszczególnych oknach jest także pozioma listwa na ślemieniu.

W osi drugiej elewacji tylnej II znajdują się **drzwi wejściowego do mieszkań z podwórka i z balkonów**, na pierwszym i drugim piętrze. Drzwi posiadają wymiary około 279 X 135 w świetle. Drzwi zostały wykonane w oparciu o projekt z roku 1986 r. Są trzyskrzydłowe, z uchylnym nadświetłem tzw. lufcikiem, pomalowane od zewnątrz na biało i na brązowo, od zewnątrz w parterze. Skrzydła pionowe są płycinowe, z mniejszą

płyciną kwadratową i prostokątną powyżej. U dołu skrzydła cokolik z drewnianym okapnikiem. Nadświetle przeszklone, podzielone szprosem.(fot. 45-47).

W oficynie tylnej II, na pierwszym piętrze dwa okna zostały współcześnie wymienione przez użytkowników (fot.44.). Brak dostępu do tego lokalu uniemożliwił dokładniejsze rozpoznanie.

W sieni przejściowej **oficyny tylnej I znajdują drewniane drzwi** w opaskach, będące drzwiami wejściowymi do lokali mieszkalnych. Drzwi te powstały w oparciu o projekt z 1986 r. Otwory drzwiowe o szerokości 136 cm i wysokości 207 i 217 cm. Drzwi są drewniane, dwuskrzydłowe, płycinowe – z trzema kwadratowymi płycinami na jednym skrzydle, pomalowane od zewnątrz na brązowo, o dość prostych profilach (fot.67-70).

Pozostałe **drzwi wejściowe do lokali prywatnych** wewnątrz budynku (19 sztuk), z klatek i korytarzy wykonane są z płyty. Drzwi pochodzą z okresu adaptacji budynku na „Dom Aktora” w latach 1987 – 1991. W jednym z lokali niedawno drzwi zostały wymienione na nowsze o lepszych parametrach (fot.66).

STAN ZACHOWANIA

Stolarka okienna i drzwiowa

W przeważającej większości stolarka okienna i balkonowa kamienicy przy ul. Józefa 16 w Krakowie jest w złym stanie technicznym i równocześnie estetycznym. Okna i drzwi balkonowe zasadniczo uległy odkształceniom i nie spełniają wymogów izolacji cieplnej pomieszczeń. Na przedwczesne zniszczenie i zużycie stolarki zasadniczy wpływ miały warunki atmosferyczne, zniszczenia mechaniczne, a także niewłaściwe i niedbałe ich użytkowanie oraz wadliwa ich konserwacja.

Wszystkie okna lokali mieszkalnych mają konstrukcję okien zespolonych tzw. szwedzkich. Okna budynku frontowego w większości posiadają historyczne elementy stolarki, zarówno po stronie wewnątrz, jak i zewnątrz. W oknach oficyn zewnętrzna elementy konstrukcyjne okien - całe ramiaki wraz z oszkleniem zostały wymienione w czasie remontu jaki miał miejsce w końcu lat 80 tych, na nowe o tym samym lub zbliżonym wymiarze. Wymienione elementy często są niedokładnie zwymiarowane i znacznie uproszczone. W wymienionych elementach stolarki zastosowano osadzenie szyb przy pomocy kitu. W historycznych oknach szyby osadzone były pomiędzy listwami konstrukcyjnymi ramiaków, co zachowało się oknach na elewacji frontowej budynku frontowego. Ten sposób osadzenia szyb umożliwiał zastosowanie po stronie zewnętrznej stolarki okien ozdobnych profili w ramiakach. Wygląd estetyczny okien w oficynach dalece odbiega od estetyki okien budynku frontowego.

Wykonane w latach 80-tych naprawy stolarki okien na pewno na pewien czas okazały się skuteczne i polepszyły parametry techniczne okien. W obecnym czasie okna te nie spełniają już swej roli. Przede wszystkim okna są nieszczelne, trudne w zamykaniu. Elementy montażowe - śruby szwedzkie często są pordzewiałe, pozalewane farbami, wymienione na inne, słabsze, bądź istnieją przypadki, gdzie deski ramiaków są zbite gwoździami. Zastosowane przez użytkowników mieszkań różnego rodzaju uszczelnienia, celem poprawienia warunków termoizolacji, w okresach jesienno - zimowych, przyczyniło się z kolei do dalszego pogłębienia wad technicznych okien - dodatkowego osłabienia skrzydeł i przemyków, powodując dalsze rozszczelnienia i deformacje. W kilku przypadkach skrzydła przy zamykaniu - otwieraniu klinują się, w innych okna bądź pojedyncze kwatery są nieotwieralne, często z powodu uszkodzenia mechanizmów zamykających.

Niewłaściwie użytkowanie i źle przeprowadzone naprawy okien szwedzkich mogły przyczynić się, do tego iż ich właściwości - podwójne wręby w ościeżnicy, podwójne przemyki, służące zwiększeniu szczelności okien, podwójne tzw. luzy wrębowe zapobiegające klinowaniu się skrzydła w płaszczyźnie przekątnej przy otwieraniu i zamykaniu, z upływem czasu stały się wadami. Zespoleń dwu skrzydeł na jednych zawiasach – obciążenie tej samej ilości zawiasów drugim, dodatkowym skrzydłem doprowadza do wcześniejszego opadania okna. Podwójna ilość wrębów i przemyków – po opadnięciu – utrudnia ich przyleganie do odpowiedników w ościeżnicy. Zdeformowania między zespolonymi skrzydłami pozwalało na dostawanie się wody między skrzydła, a to prowadziło do ich napęcznienia i dalszej degradacji. Nakładanie kolejnych warstw farby we wręby, bez usunięcia wcześniejszych – dodatkowo służyło pogłębieniu się procesu zniszczenia. Wiele kwater jest nieszczelnych, sprawia trudności w domykaniu, przecieka. Zarówno starsze i nowsze, wymienione elementy stolarki już nie spełniają swojej roli – są zniszczone i wypaczone.

Drewno zewnętrznych krosien i ramiaków wykazuje osłabienie mechaniczne i zniszczenia biologiczne; miejscami jest miękkie, rozwarstwione wzdłuż włókien, popękane, pociemniałe przez zawilgocenie, co widoczne jest zwłaszcza przy dolnych listwach krosien.

Wewnętrzne i środkowe elementy stolarki okien są w dużo lepszym stanie. Z tych elementów najbardziej uszkodzone wydają się dolne parapety. Na parapetach zauważa się pęknięcia, odpryski i odspojenia warstw farb, ubytki mechaniczne.

Na powierzchni stolarki okiennej i drzwi balkonowych (w tym zewnętrznych drzwi do mieszkań) występują ubytki powłok malarskich, zwłaszcza na elementach zewnętrznych, profilowanych (fot. 20, 22, 32, 40). W wielu miejscach na stolarce farba nie przylega już w ogóle do powierzchni drewna, odsłaniając tym samym zniszczoną jego strukturę. Równocześnie we wrębach ram i na wewnętrznych elementach, profilach farby występuje za wiele. Wielokrotne przemalowania spowodowały spływanie i zniekształcenia profili.

W niektórych lokalach stolarka okienna czy drzwiowa została indywidualnie przemalowana przez użytkowników.

Wykonane odkrywki na powierzchni stolarki okiennej ujawniły w pierwszej warstwie jedynie kolor biały, lekko szary (fot. 23). Możliwe, że jest to kolor podmalowania pod właściwą powłokę malarską. Prawdopodobnie w okresie remontu 1987-1991 i napraw stolarki oczyszczono ją ze starych powłok malarskich. W projekcie z 1986r. do przebudowy zakładano pomalowanie stolarki okien na kondygnacjach powyżej parteru

kolorem białym i brązowym (orzech) na parterze. W karcie ewidencyjnej zabytku w WUOZ w Krakowie istnieje czarnobiałe zdjęcie, prawdopodobnie z krótkiego okresu po II wojnie światowej (patrz – aneks), gdzie na elewacji frontowej okna na pierwszym i część okien na drugim piętrze posiada stolarkę w ciemniejszym kolorze. Na trzecim piętrze wszystkie okna są białe. Tak więc wydaje się, że założenie pomalowania stolarki okien na wyższych kondygnacjach na biało, jest założeniem z II poł. XX wieku.

Zastosowany w stolarce parteru kolor brązowy na zewnątrz mógł być nawiązaniem do istniejącego wcześniej koloru drewna okien i drzwi, bądź był całkiem nową koncepcją.

Mechanizm uchylny górnych kwater okien i drzwi w oficynach jest typowy dla lat 80-tych (fot. 39). Uchyłanie górnych kwater zamykanych na górnej listwie ramiaków dwoma klamkami jest niewygodny, z uwagi na wysokość i niemożliwość wykonania tej czynności z poziomu podłogi, czy chodnika.

Klamki zastosowane w całości stolarki okiennej i drzwiowej są aluminiowe z okresu remontu lub wymienione w późniejszych okresach na nowsze, zazwyczaj również aluminiowe. W niektórych oknach, w górnych uchylnych kwaterach we wnętrzach zachowały się aluminiowe klameczki o kształcie ostrosłupa (fot.41) lub klamka w kształcie „L” (fot.14, 15).

Zawiasy pochodzą także z okresu remontu w latach 80-tych.

Stolarka okienna posiada zewnętrzne parapety wykonane z blachy cynowej.

Całość stolarki wymienionej w latach 80-siątych XXw. najprawdopodobniej nawiązuje do obecnych w budynków wówczas wcześniejszych historycznych wzorów.

Drewniana obudowa ganków

W projekcie do przebudowy budynku z 1986 r. określona stan zachowania drewnianych ganków jako zły wręcz przed awaryjny. W tym czasie widoczne były liczne pęknięcia sklepień, oraz mocno skorodowane elementy dźwigarów stalowych.³ Nie ma żadnych informacji na temat tego czy zaprojektowane w latach 80-tych ganki były powtórzeniem tych istniejących wcześniej, czy też stanowiły zupełnie nową aranżację, nie mniej jednak po ich kształcie można przypuszczać, że odwzorowują wcześniejszy stan.

Istniejące drewniane zabudowane ganki w osi trzeciej elewacji tylnej budynku frontального są w dość dobrym stanie (fot.50-53). Drewniane elementy nie wykazują większych odkształceń, ani ubytków. Jedynie po stronie zewnętrznej, na poziomie drugiego piętra widoczny jest ubytek deseczki w płycinie. Ponadto istnieją niewielkie

³ punkt 4.7.ganki w „Projekcie remontu i adaptacji na „Dom Aktora”” autorstwa inż. H. Rejmana z 1986 r.

rozszerzenia pomiędzy elementami konstrukcyjnymi, niektóre listewki wymagają wymiany.

W bardzo złym stanie są natomiast ścianki meblowe po stronie zachodniej, (w obrębie oficyny bocznej – fot. 54-65). Ścianki te nie spełniają swej roli, nie stanowią żadnej osłony ciągu komunikacyjnego pomiędzy budynkiem frontowym i oficyną. Konstrukcja ścianek jest nieszczelna, poluźniona. W czasie deszczów i śniegów woda przedostaje się przez szczeliny do wnętrza ganków. Bezpośrednie wystawienie tych ścianek na działanie czynników atmosferycznych doprowadziło do daleko posuniętej degradacji struktury drewna. Drewno jest rozwarstwione, spękanе, rozszczepione, miejscami przegniłe. Poszczególne elementy konstrukcyjne jak deski, listwy i inne są znacznie odkształcone. Najbardziej przegniłe są deski dolnej partii ścianek na poziomie pierwszego piętra, gdzie zostało utworzone patio, które dodatkowo powoduje zatrzymywanie wody w tym miejscu (fot. 57-59). W tej partii powierzchnia stolarki została przez użytkowników przemalowana częściowo na kolor niebieski. Na trzecim piętrze budynku powstałe w części balustrady ścianki ubytki i prawdopodobnie nieszczelności zamaskowano przybijając bezpośrednio do ścianki, na całej jej szerokości, poniżej okien płytę OSB. Zewnętrzna powierzchnia ścianek zachodnich posiada znaczny ubytek powłoki malarskiej.

Wewnętrzna powierzchnia stolarki ganków posiada grubszą powłokę malarską, która została w późniejszym okresie przemalowana na kolor sieni palonej, podobnie jak stolarka w parterze budynku. Zewnętrzna powierzchnia stolarki ganków natomiast nie została przemalowana i nadal widoczny jest pierwotny kolor bejcy – średni orzech, wykończony na powierzchni lakierem bezbarwnym.

Na powierzchniach zewnętrznych stolarki widoczne są zabrudzenia, przebarwienia, odpryski i złuszczenia farb. Zwłaszcza na powierzchni ścianki od zachodu powłoka malarska jest silnie zniszczona. Znaczne ubytki brązowej farby występują na powierzchni blaszanych okapników. Przy niektórych oknach występuje brak okapników z blachy.

W kwaterach okiennych ścianek zauważono pęknięte szyby. Na pierwszym i trzecim piętrze oszklenie zostało przez użytkowników zalepione wzorzystą folią.

Zachowały się aluminiowe klamki przy oknach oraz zawiasy. Klamki na skutek upływu czasu przekręcają się dość ciężko, co utrudnia otwieranie okien.

Drzwi wejściowe wewnętrzne lokali mieszkalnych w sieni oficyny tylnej I

Stolarka drzwi wejściowych w sieni oficyny I jest w dobrym stanie (fot.67-70.). Powierzchnia stolarki jest przemalowywana, obecnie posiada kolor brązowy – siena palona na zewnątrz i biały od wewnątrz. Początkowo po stronie zewnętrznej pomalowana była kolorem jaśniejszym, określanym w projekcie jako średni brąz, podobnym do tego, jaki jest zastosowany na drewnianych gankach. Drobne ubytki i wgniecenia występują na krawędziach opasek drzwiowych. Klamki drzwiowe są współczesne, zawiasy czopowe.

Drzwi wejściowe do lokali mieszkalnych z korytarzy

Wykonane z płyt przemysłowych drzwi wejściowe do mieszkań, białe o standardowych wymiarach otworu drzwiowego około 90X 200 cm nie spełniają wymogów izolacji cieplnej i akustycznej. Z powyższych przyczyn w jednym z mieszkań oficyny środkowej, na pierwszym piętrze użytkownik sam zdecydował się na wymianę drzwi na nowe, o lepszych parametrach (fot.66).

ZAŁOŻENIA DO REKONSTRUKCJI

Stolarka okienna i drzwiowa jest bardzo ważnym elementem estetycznym zabytkowych elewacji i wnętrz. Planowane prace przy stolarce powinny mieć na celu przywrócenie jej historycznych walorów estetycznych, poprawę jej technicznego funkcjonowania, a także poprawę izolacji cieplnej budynku poprzez zastosowanie szyb zespolonych i uszczelki wrębowych. Rekonstrukcja okien i drzwi powinna się odbywać wg zasad konserwatorskich tj. z zachowaniem historycznego wymiaru, kształtu kwater okien i skrzydeł drzwiowych, a także profili snycerskich.

Ponieważ na skutek różnorodnych przekształceń występują różne rodzaje stolarki z różnych okresów, przy tej okazji należy je uporządkować i ujednolicić wg wybranego spośród istniejących w obiekcie wzoru.

Należy dążyć do tego, aby odtwarzana stolarka nie straciła charakteru okien historycznych, przy zastosowaniu nowoczesnych materiałów i rozwiązań.

Stolarka okienna

Drewno okien jest w bardzo złym stanie zachowania, okna posiadają wady techniczne i nie spełniają parametrów izolacji termicznej i akustycznej kwalifikują się do wymiany. **Wymiana** jednak nie powinna być rutynowa, a wykonana **w oparciu o istniejące w budynku wzorce**. Jako wzorec dla odtwarzanej stolarki okiennej w budynku frontowym należy przyjąć istniejącą stolarkę, zwłaszcza tą po stronie elewacji frontowej, a w szczególności stolarkę drugiego piętra. W oficynach w stolarce okiennej należy od strony wewnątrz zastosować plastykę listew jak dla stolarki w budynku frontowym. Po stronie zewnętrznej natomiast uproszczoną.

Wygląd okien odtwarzanych musi spełniać następujące warunki konserwatorskie:

- utrzymanie podziału okien na okna czteroskrzydłowe w budynku frontalnym (fot. 2-6, 14, 15) i okna trzyskrzydłowe w oficynach (fot. 9, 10, 12, 33-38),
- utrzymanie oryginalnych podziałów oraz przywrócenie podziałów usuniętych,
- utrzymanie proporcji okien w widoku od strony elewacji: proporcje kwater, odległość krosna z ramiakiem od ościeża, wysokość progu, szerokość śłemia, wysokość nadproża,

- powtórzenie plastyki okna po stronie zewnętrznej i wewnętrznej; profili przylg (fot. 20, 21, 28, 29 dla budynku frontowego i 38 dla oficyn), listew przymykowych, szprosów, krawędzi krosien i ramiaków skrzydeł (fot.14 -19),
- skopiowanie profilu wewnętrznych drewnianych parapetów z istniejących (fot.43) bądź zastosowanie półokrągło profilu.

Ponadto zaleca się:

- zastosowanie bardziej odpornego na wpływ warunków zewnętrznych drewna klejonego w nowo kopiowanej stolarce,
- impregnację drewna,
- oszklenie szkłem zespolonym kwater okiennych,
- zastosowanie nowoczesnych uszczelek wrębowych,
- zamontowanie do ramiaków zewnętrznych kwater nowych okapników, zwrócenie uwagi na odpowiednie wyprofilowanie okapników – spadków, tak by woda czy śnieg swobodnie z nich spływały,
- zastosowanie bardziej praktycznego w użyciu mechanizmu uchylnego dla górnych poziomych kwater w oficynach,
- zastosowanie blokady otwarcia kwater (hamulca okiennego – przytrzymywaczy przeciwwiatrowych),
- zastosowanie mikrowentylacji w oknach umożliwiającej swobodną cyrkulację powietrza,
- zastosowanie systemu antywłamaniowego w stolarce parterowej oraz w oknach do których jest bezpośredni dostęp z ganków,
- zastosowanie okuć obwiedniowych w miejsce starych zawiasów czopowych,
- zastosowanie klamek spójnych historycznie z stolarką, np. w kształcie litery „L” – widocznych na fot.14, 15, wykonanych z mosiądzu bądź stopu metali w kolorze ciepło szarym.
- zastosowanie wierzchniej powłoki hydrofobowej po zewnętrznej stronie stolarki.

Drzwi balkonowe na gankach elewacji tylnej budynku frontowego

Drzwi należy wykonać kierując się podobnymi zasadami jak wyżej w przypadku historycznych okien. W przypadku drzwi balkonowych zaleca się zastosowanie w płycinach i skrzydłach, krawędziach ramiaków, przylgach i listwach przymykowych profili jak w przypadku stolarki okiennej.

Przykłady stolarki drzwiowej z zastosowaniem profilu wklęsłego w kwaterach płycin

widoczny jest na ulicy Józefa 20 – drzwi wejściowe do kamienicy – fot. 48, 49. Zachowane na elewacji tylnej budynku frontowego okno (fot. 28, 29) o plastyce jak na ścianie frontowej budynku świadczy o tym, iż wykończenie stolarki po obu stronach budynku było takie same.

Drzwi balkonowe, wejściowe do lokali mieszkalnych (oficyna tylna II)

Drzwi należy skopiować, kierując się podobnymi zasadami jak wyżej, powtarzając ich obecną plastykę (fot. 6, 47). Drzwi balkonowe są spójne pod względem wykończenia z bramami wiodącymi do sieni i klatek w oficynach.

Ponadto we wszystkich rekonstruowanych drzwiach należy zastosować klamki analogicznych jak w przypadku okien, w kształcie litery „L” (fot. 14, 15) – ten sam wzór, większy rozmiar.

Zaleca się w miarę możliwości korektę poziomu ślemion w drzwiach balkonowych – dopasowanie go do poziomu ślemion sąsiadujących okien.

Drewniana obudowa ganków

Drewniana obudowa ganków po stronie zachodniej, ze względu na bardzo zły stan zachowania wymaga wymiany na nową, skopiowaną w oparciu o istniejącą.

Zaleca się:

- zastosowanie bardziej odpornego na wpływ warunków zewnętrznych drewna klejonego w nowo kopiowanej stolarce – w klejonce zewnętrzne warstwy powinny być wykonane z twardszego drewna liściastego np. dębiny,
- impregnację drewna,
- oszklenie szkłem zespolonym kwater okiennych,
- zamontowanie po zewnętrznej stronie nowych okapników z zwrócenie uwagi na odpowiednie wyprofilowanie okapników – spadków, tak by woda czy śnieg swobodnie z nich spływały,
- zastosowanie blokady otwarcia kwater (hamulca okiennego – przytrzymywaczy przeciwwiatrowych),
- zastosowanie prostych zawiasów czopowych,
- zastosowanie nowych klamek o wzorze analogicznym jak w przypadku pozostałej rekonstruowanej stolarki drzwiowej i okiennej – mniejszy rozmiar,
- zastosowanie wierzchniej powłoki hydrofobowej po zewnętrznej stronie stolarki.

Zaleca się kontrole pokrycia dachowego drewnianej obudowy ganków, zwłaszcza tych po stronie zachodniej podlegających wymianie na nowe.

Ponadto koniecznym jest wykonanie odwodnienia na tarasie w poziomie pierwszego piętra, przy zachodnich ściankach ganków.

Drzwi wejściowe wewnętrzne lokali mieszkalnych (klatki i korytarze)

Drzwi wejściowe do lokali prywatnych z klatek należy wymienić na nowe, z zastosowaniem współczesnych wymagań. Zaleca się, aby nowe drzwi z pełnego drewna lub z płyty MDF posiadały podziały płycinowe i plastikę tj. proporce podziałów i profilowanie analogiczne jak w drzwiach wejściowych do mieszkań, w sieni oficyny tylnej I, ale dopasowane do innych rozmiarów. Drzwi powinny być kolorystycznie wykończone jak pozostała odtwarzana stolarka (drzwi i okien) objęta programem lub w przypadku zastosowania płyty MDF powinny posiadać kolor jak najbardziej zbliżony do proponowanego.

Zaleca się zastosowanie okuć analogicznych jak dla całości stolarki, tj. klamek w kształcie litery „L”.

KOLORYSTYKA

Nie znaleziono informacji co do kolorystyki stolarki przed remontem w latach 1986 – 1991. W czasie którego stolarka okienna była remontowana, z czym wiązało się zapewne usunięcie z jej powierzchni starych powłok malarskich. Stolarka drzwiowa została wymieniona na nową, stylizowaną, z zastosowaniem warstwy kolorystycznej określanej w projekcie jako „średni brąz”. Nowo projektowane ganki wykończone zostały w kolorze „jasny orzech”. Zastosowanie koloru brązowego w stolarce parteru oraz w drewnianych ściankach ganków mogło być podyktowane występowaniem tego koloru w stolarce historycznej. Założenie pomalowania stolarki na wyższych kondygnacjach na białe nie wydaje się założeniem historycznym, z uwagi na to iż w karcie zabytków dotyczących tej kamienicy, w WUOZ w Krakowie istnieje fotografia z okresu po II Wojnie Światowej (kopia w aneksie), na której widoczne jest, że stolarka okien na piętrze pierwszym i drugim elewacji frontowej była ciemna.

Wykonane odkrywki na stolarce okiennej nie pokazały niczego innego, jak kolor bardzo jasno szary w pierwszej warstwie, który mógł również stanowić warstwę podkładową pod właściwą powłokę malarską. W obrębie stolarki parteru pod wierzchnimi

przemalowaniami widoczny jest rzeczywiście zastosowany w latach 80 tych kolor, który można określić jako „średni brąz”.

Zakłada się ujednolicenie koloru dla całości stolarki objętej opracowaniem, poprzez zastosowanie transparentnej warstwy malarskiej po obu stronach stolarki o właściwościach hydrofobowych dla zewnętrznych partii stolarki. Działanie to poprawi znacznie estetykę wyglądu elewacji.

W przyszłości zaleca się wykonanie rekonstrukcji czy konserwacji stolarki drzwiowej w parterze elewacji frontowej oraz w częściach wspólnych użytkowych takich jak klatki, korytarze i in.

PROGRAM TECHNOLOGICZNY REKONSTRUKCJI

- Zaleca się zastosowanie do obudowy drewnianej ganków Aidol HK – Lasur firmy Remmers – nusbaum RC 660 – nr art. 2260 - powłoki barwnej zapewniającej sześciokrotną ochronę drewna: przed sinizną, zgnilizną, pleśnią i algami oraz przed owadami, promieniowaniem UV i wilgocią, nie pękającej, wnikażącej głęboko w drewno, hydrofobowej, pozwalającej drewnu oddychać i regulującej poziom wilgotności. Aidol HK – Lasur umożliwia kolejne malowanie bez szlifowania i usuwania powłoki malarskiej.
- Do pozostałej stolarki wykonanej z nowego drewna klejonego (okna i drzwi zewnętrzne) zaleca się zastosowanie produktów Remmers : Induline SW 900 – impregnatu ochronnego, wzmacniającego bezbarwnego, następnie Induline GW 360 –gruntu koloryzującego i LW 700 – transparentnej, matowej lazury grubowarstwowej na bazie wody, w kolorze nusbaum, o jedwabistym połysku (półmat).
- Zastosowanie w blacharce blachy tytanowo – cynkowej.
- Uszczelki wrębowe np. Inter Decenter.

ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Drewniana obudowa ganków, drzwi wejściowe do lokali mieszkalnych w sieni oficyny tylnej I

Zakłada się wykonanie konserwacji dobrze zachowanej stolarki drzwiowej w sieni oficyny tylnej I oraz obudowy drewnianej ganków w osi trzeciej elewacji tylnej budynku frontowego. Konserwacja ma na celu poprawienie właściwości mechanicznych oraz estetyki stolarki. W tym celu powierzchnię drewna należy oczyścić ze starych i późniejszych powłok malarskich i przygotować do pomalowania kolorem jak dla całości stolarki. Zakłada się również wymianę zniszczonych i nieestetycznych okuć i zastąpienie ich nowymi jak dla całości stolarki w budynku. W przypadku ganków zaleca się także wymianę i uzupełnienie na zewnątrz blaszanych okapników z zastosowaniem blachy tytan-cynkowej oraz w miarę możliwości zamontowanie w kwaterach okiennych blokady otwarcia kwater (hamulca okiennego).

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Drewniana obudowa ganków, drzwi wejściowe do lokali mieszkalnych w sieni oficyny tylnej I

1. Usunięcie z elementów stolarki zniszczonych i późniejszych powłok malarskich i innych nawarstwień – kitów.

Usunięcia powłok malarskich można dokonać przy pomocy elektrycznej nagrzewnicy z nadmuchem gorącego powietrza, zachowując odpowiednie bezpieczeństwo i nie dopuszczając do zniszczenia struktury drewna. Drugą metodą jest mechaniczne zeszlifowywanie cykliną i papierem ściernym. Jedna i druga metoda jest bezpieczna, z tym, że nie mogą naruszać zaimpregnowanej warstwy drewna. Stare powłoki można usuwać również przy pomocy żeli tiksotropowych Vitaf firmy Levis neutralizowany White Spiritem.

2. Dokonanie dokładnej oceny stanu technicznego drewna stolarki, określenie zakresu zniszczeń mechanicznych, celem wyznaczenia elementów wypaczonych, osłabionych mechanicznie do usunięcia.
3. Usunięcie odmiennych stylem, wadliwie wykonanych bądź zniszczonych i nie spełniających swej roli elementów drewnianych.
4. Odtworzenie na wzór oryginalnych brakujących elementów partii stolarki. Flekowanie wyciętych partii drewna nowym drewnem, bez wad, zaimpregnowanym o odpowiedniej wilgotności. Nowe wklejki z drewna muszą być wycięte z deski o tym samym kierunku włókien. Ręczne opracowanie powierzchni sklejeń i uzupełnień – strug i szlifowanie.
5. Uzupełnienie drobnych ubytków drewna, szczelin czy drobnych pęknięć kitem
6. Ręczne opracowanie powierzchni sklejeń i uzupełnień – strug i szlifowanie.
7. Ewentualna poprawa zawieszenia kwater okiennych czy drzwiowych, wymiana skorodowanych gwoździ czy śrub, poprawa łączy. Doprowadzenie wrębów i przymyków do równej linii i równej płaszczyzny.
8. Wymiana okuć: klamek i zastosowanie wzoru dla pozostałej stolarki oraz usprawnienie zawiasów i innych.
9. Usunięcie starych, zniszczonych, uzupełnienie brakujących zewnętrznych parapetów i okapników, wykonanie i zamontowanie nowych z blachy tytanowo – cynkowej.

10. Impregnacja wzmacniająca i ochronna drewna stolarki – ogniochronna i środkami ochronnymi przed grzybami i owadami.
11. Pomalowanie stolarki z przywróceniem kolorystki ustalonej na podstawie wniosków. Wykonanie warstwy malarskiej w systemie jak przy rekonstruowanych oknach i drzwiach :Induline SW 900 – impregnatu ochronnego, wzmacniającego bezbarwnego, następnie Induline GW 360 – koloryzującego gruntu i LW 700 – transparentnej, lazury grubowarstwowej na bazie wody, w kolorze nusbaum, o jedwabistym połysku (półmat). Farby należy rozprowadzać starannie i jak najcieńszą warstwą.

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1.

Kamienica z 1844 r., projekt A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16. Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Elewacja frontowa – północna, widok ogólny. Widoczna współcześnie ocieplona ściana wschodnia budynku.

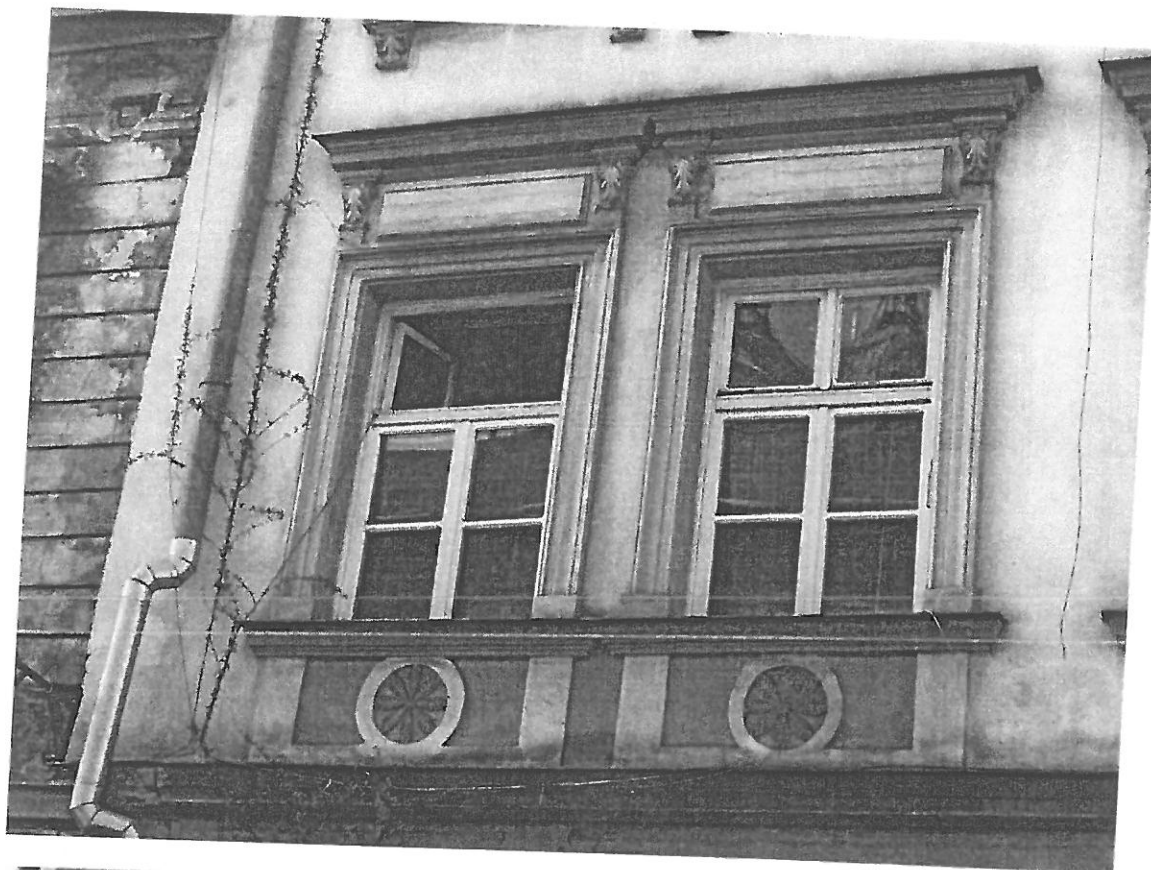
fot. Anna Mossler.

Fot. 2, 3.

Kamienica z 1844 r. proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16. Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Elewacja frontowa – północna. Na fot.2. widoczne kondygnacje powyżej parteru z pomalowaną na biało stolarką okienną, zespoloną. Na fot.3. parter i pierwsze piętro.

fot. Anna Mossler.

Fot. 4, 5.

Kamienica z 1844 r. proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16. Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Elewacja frontowa – północna. Widoczne dekoracje architektoniczne wokół okien pierwszego i drugiego pietra. Stolarka okienna zespolona.

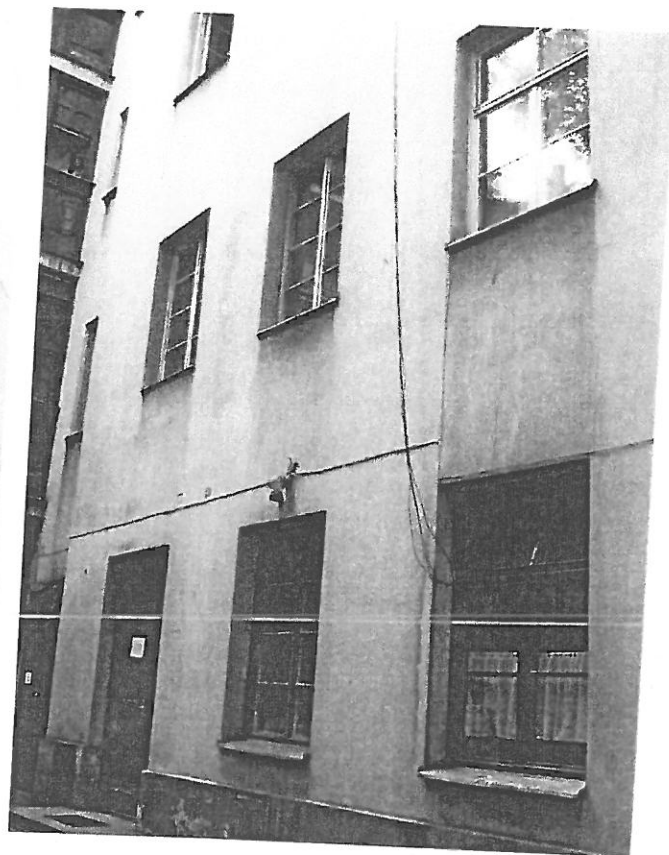
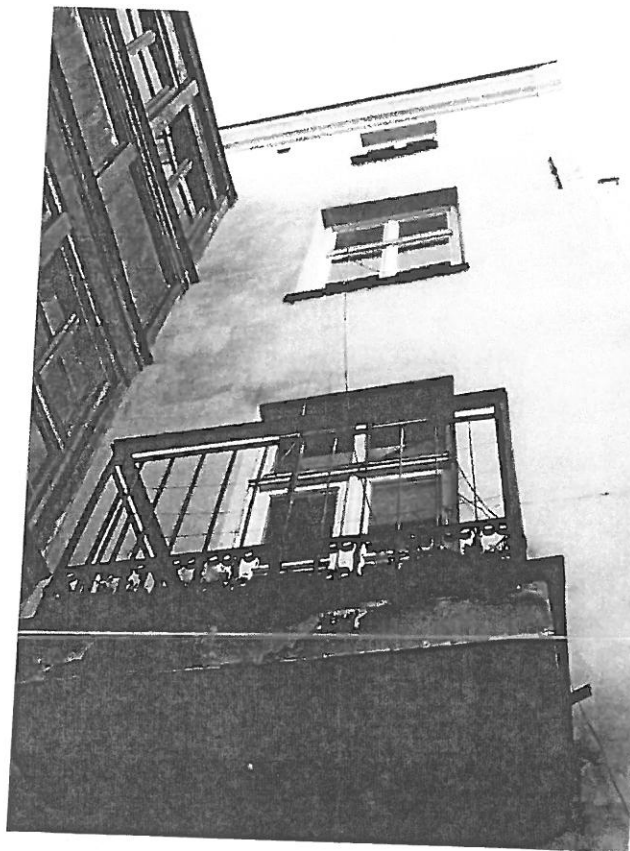
fot. Anna Mossler.

Fot. 6.

Kamienica z 1844 r. proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16., Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Budynek frontowy, widok ogólny elewacji tylnej w trzech osiach. W parterze widoczne okno i drzwi wejściowe do lokalu użytkowego., w trzeciej osi wejście do sieni przelotowej, powyżej drewniane, przeszklone obudowy ganków. W osi pierwszej widoczne okna, w drugiej drzwi balkonowe.

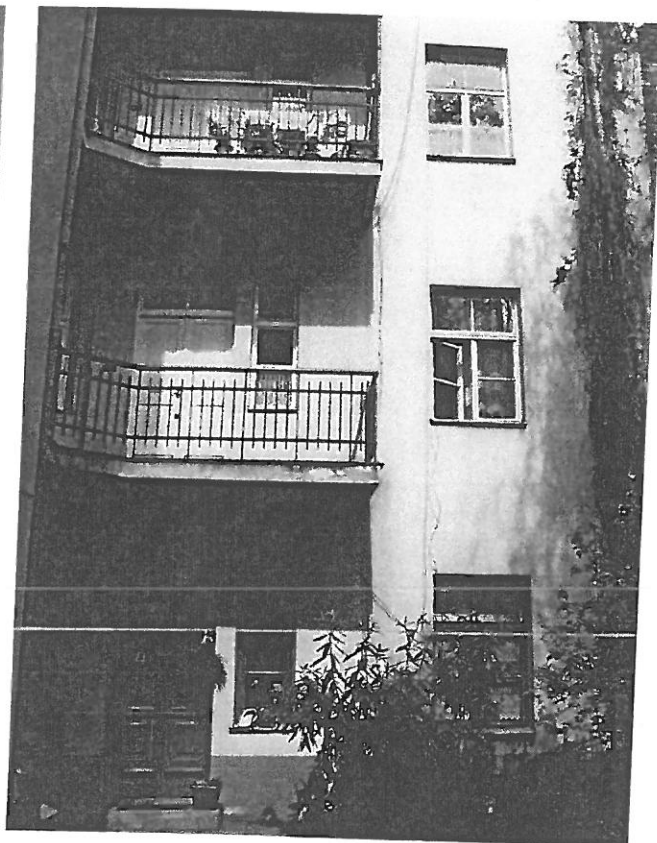
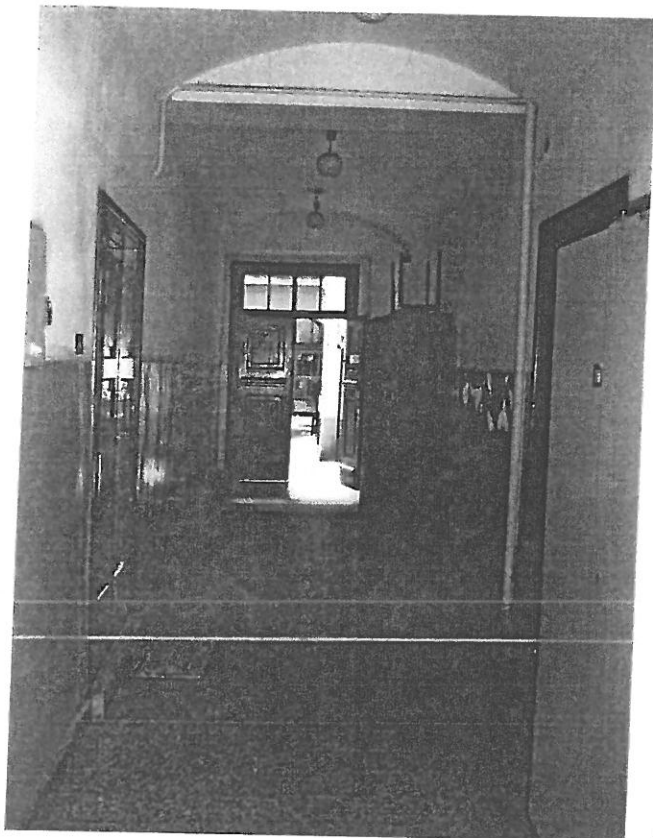
fot. Anna Mossler.

Fot. 7, 8, 9, 10.

Kamienica z 1844r. proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16., Kraków. Stan zachowania – 2009r. Widok ogólny elewacji. Na fot. 7 widoczna elewacja tylna budynku frontowego z przylegającą do niej zabudowa drewniana ganków od strony zachodniej, fot. 8 – elewacja oficyny bocznej I z wejściem do klatki schodowej, fot. 9 – elewacja północna oficyny tylnej I (środkowej) z widocznym wejściem do sieni, fot. 10 – elewacja południowa oficyny tylnej I.

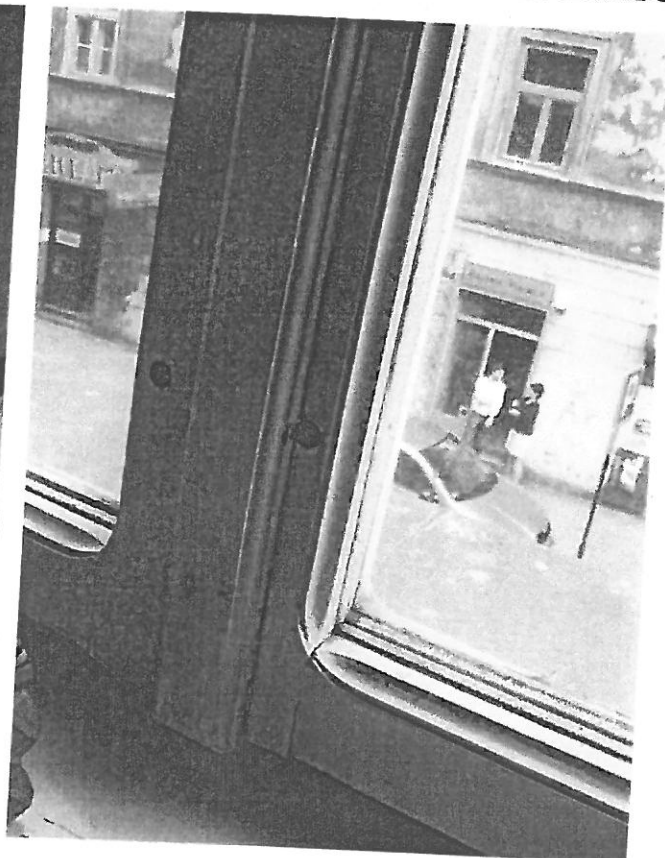
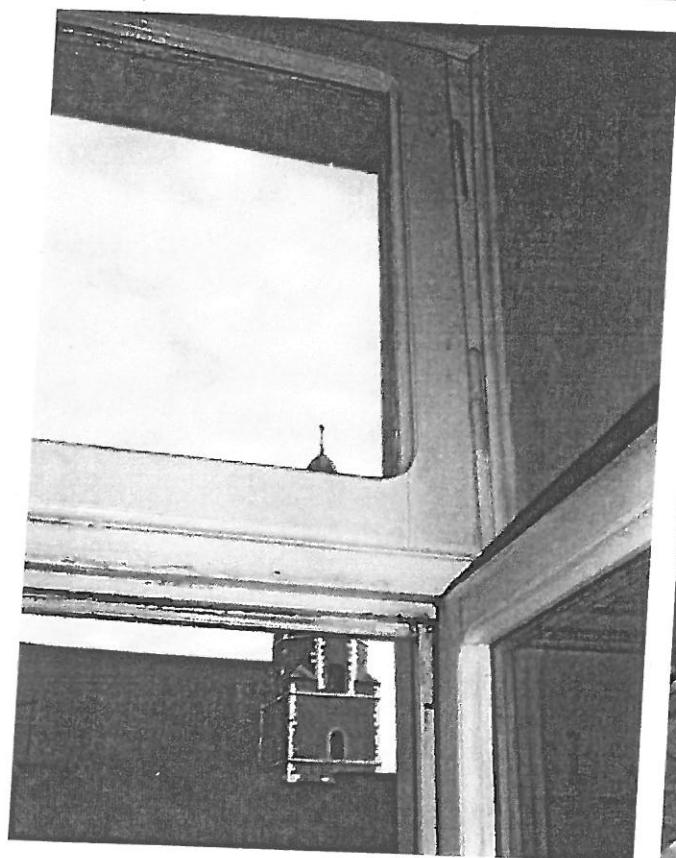
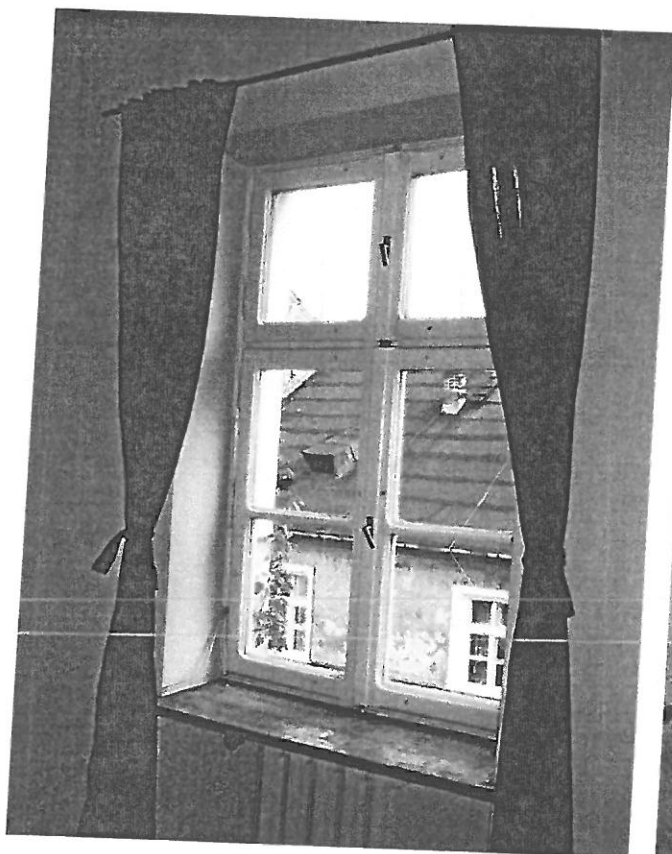
fot. Anna Mossler.

Fot. 11, 12, 13.

Kamienica z 1844 r. proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16., Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Na fot. 11 widoczna sień przelotowa oficyny tylnej I, z której prowadzą drzwi (2 sztuki) do lokali mieszkalnych. Na fot. 12 widoczna elewacja północna oficyny tylnej II, w której widoczne są drzwi prowadzące bezpośrednio z podwórka i balkonów do mieszkań. Na fot. 13 widoczna klatka schodowa w oficynie bocznej II, utworzony przez balkony ciąg komunikacyjny pomiędzy klatkami.

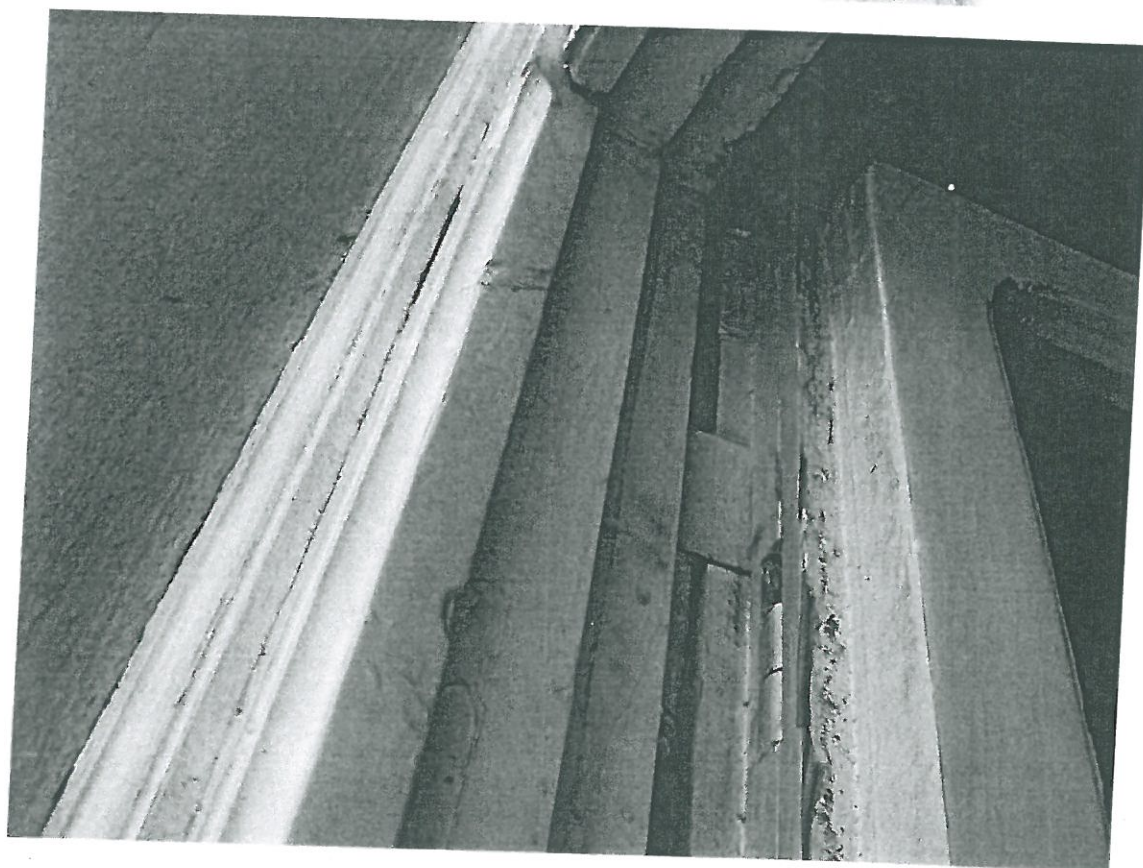
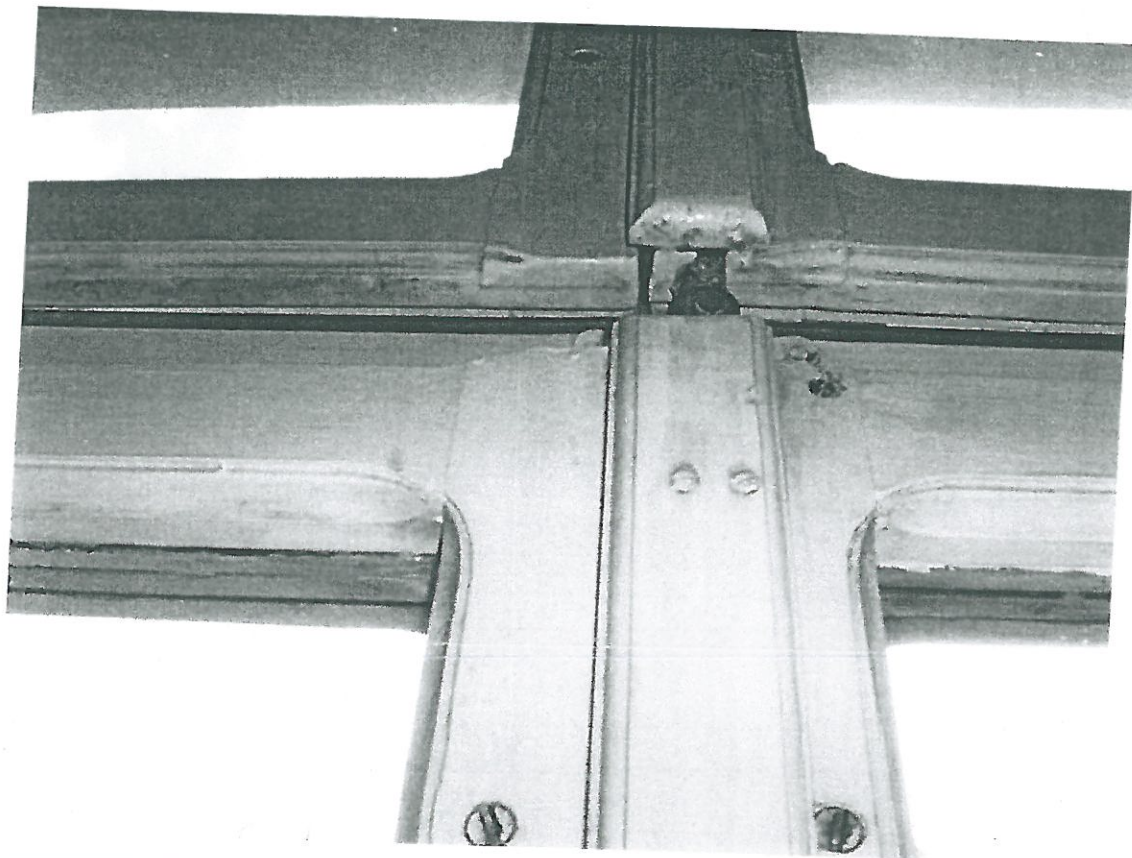
fot. Anna Mossler.

Fot.14, 15, 16, 17.

Kamienica z 1844 r. proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Budynek frontowy, elewacja frontowa. Stolarka okienna, zespolona, widoczna od strony wewnątrz – proporcje kwater, profile ramiaków skrzydeł, listwy przytykowej, zawiasy, klamka w kształcie litery "L".

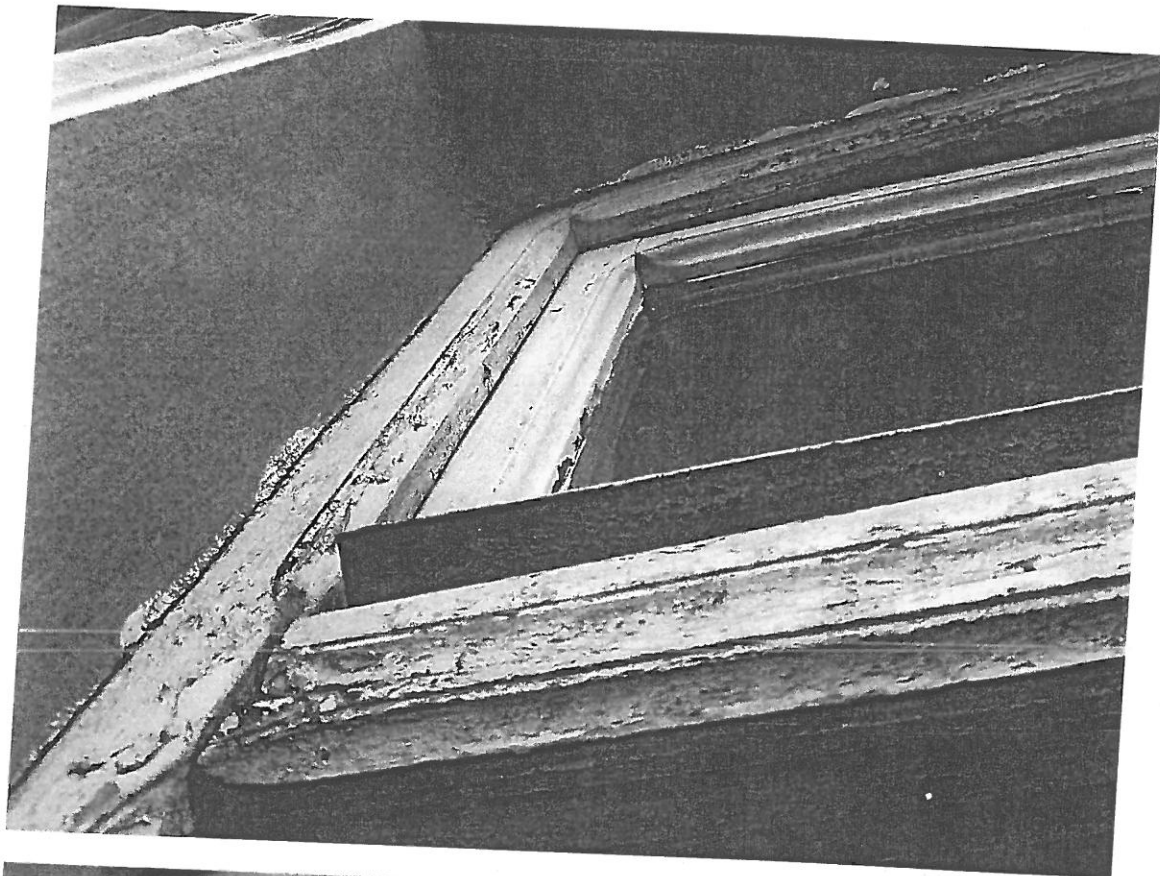
fot. Anna Mossler.

Fot. 18, 19.

Kamienica z 1844 r. proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Budynek frontowy. Stolarka okienna, zespolona. Na fot. 18. widoczne zewnętrzne i wewnętrzne profile ramiaków skrzydeł i profile listew przytykowych. Na fot. 19 widoczne wręb ościeżnicy i półokrągły wypukły profil krosna.

fot. Anna Mossler.

Fot. 20, 21.

Kamienica z 1844 r. proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Budynek frontowy. Stolarka okienna, zespolona. Na fot. 20 widoczne obok siebie nieznacznie różniące się profile krosna i ramiaków skrzydeł, a także profilowana listwa na ślemieniu. Na fot. 21 zbliżenie profilowanej listwy na ślemieniu i sposób jej plastycznego połączenia z profilem krosna. Ponadto widoczny zły stan zachowania powłoki malarskiej, zacieki, złączenia.

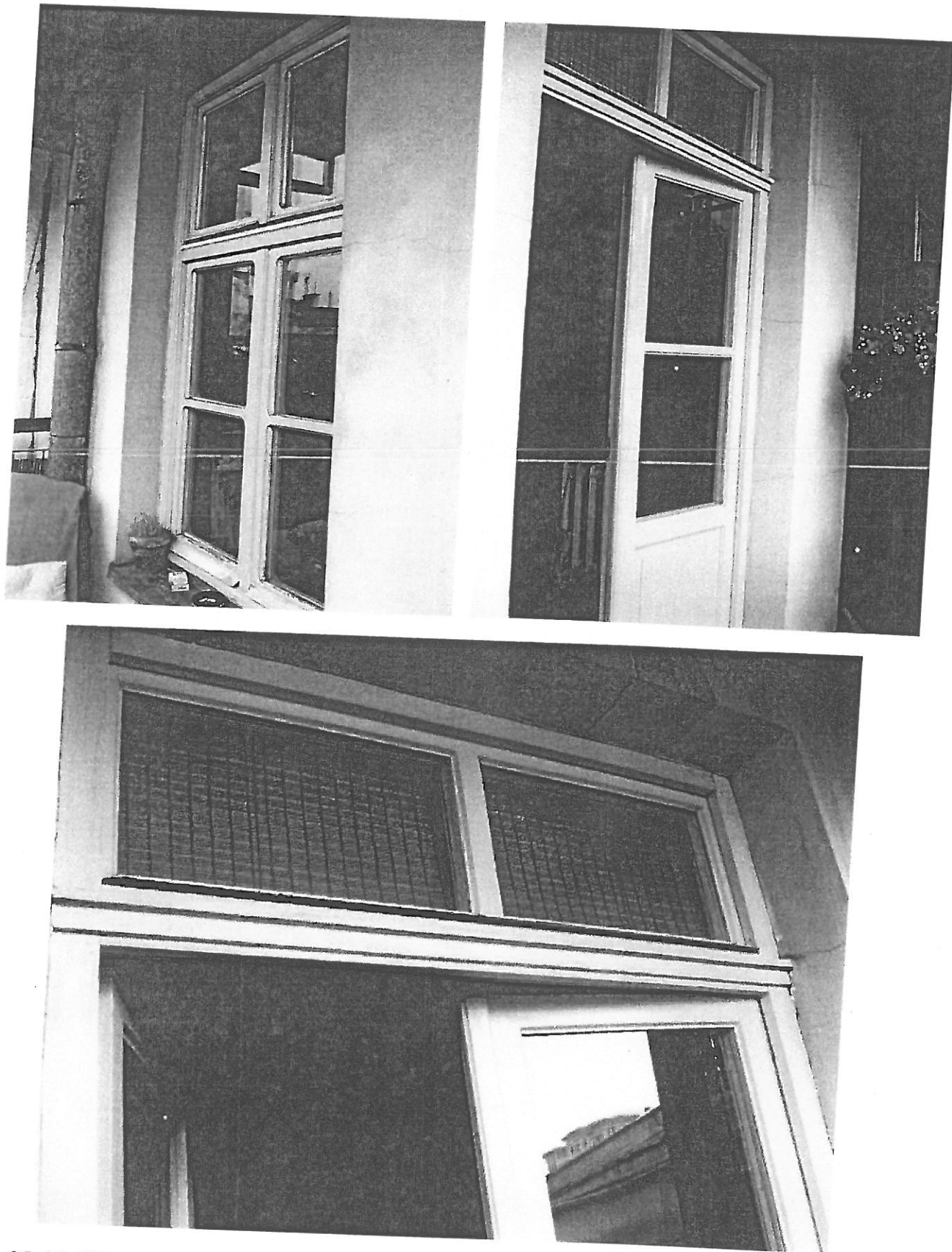
fot. Anna Mossler.

Fot. 22, 23, 24.

Kamienica z 1844 r. ul. Józefa 16. Kraków. Stan zachowania. – 2009 r. Budynek frontowy. Fot. 22 i 23 – elewacja frontowa, detale stolarki okiennej. Widoczny profilowany szpros okna oraz odkrywka wykonana na podkładową. Na fot. 24 widoczna stolarka zespolona okna i drzwi balkonowych po stronie elewacji tylnej – podwórkowej, w której uwagę zwraca różnica w wysokości położenia względem siebie ślimienia okna i drzwi.

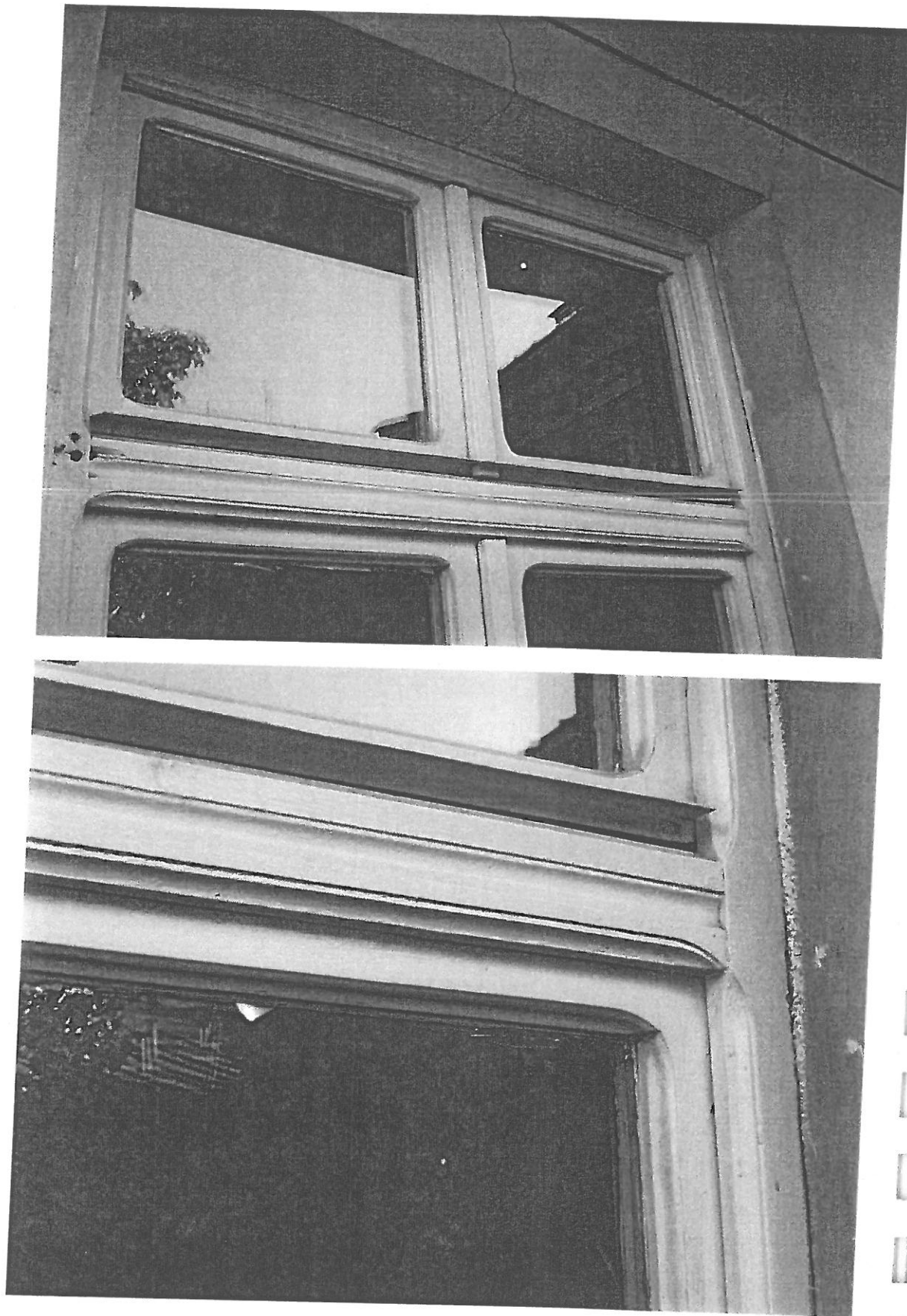
fot. Anna Mossler.

Fot. 25, 26, 27.

Kamienica z 1844 r. proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Budynek frontowy, elewacja tylna, podwórkowa. Widoczna stolarka okienna i drzwi balkonowych. Drzwi balkonowe o uproszczonym profilowaniu, projektowane i wykonane w końcu lat 80-tych.

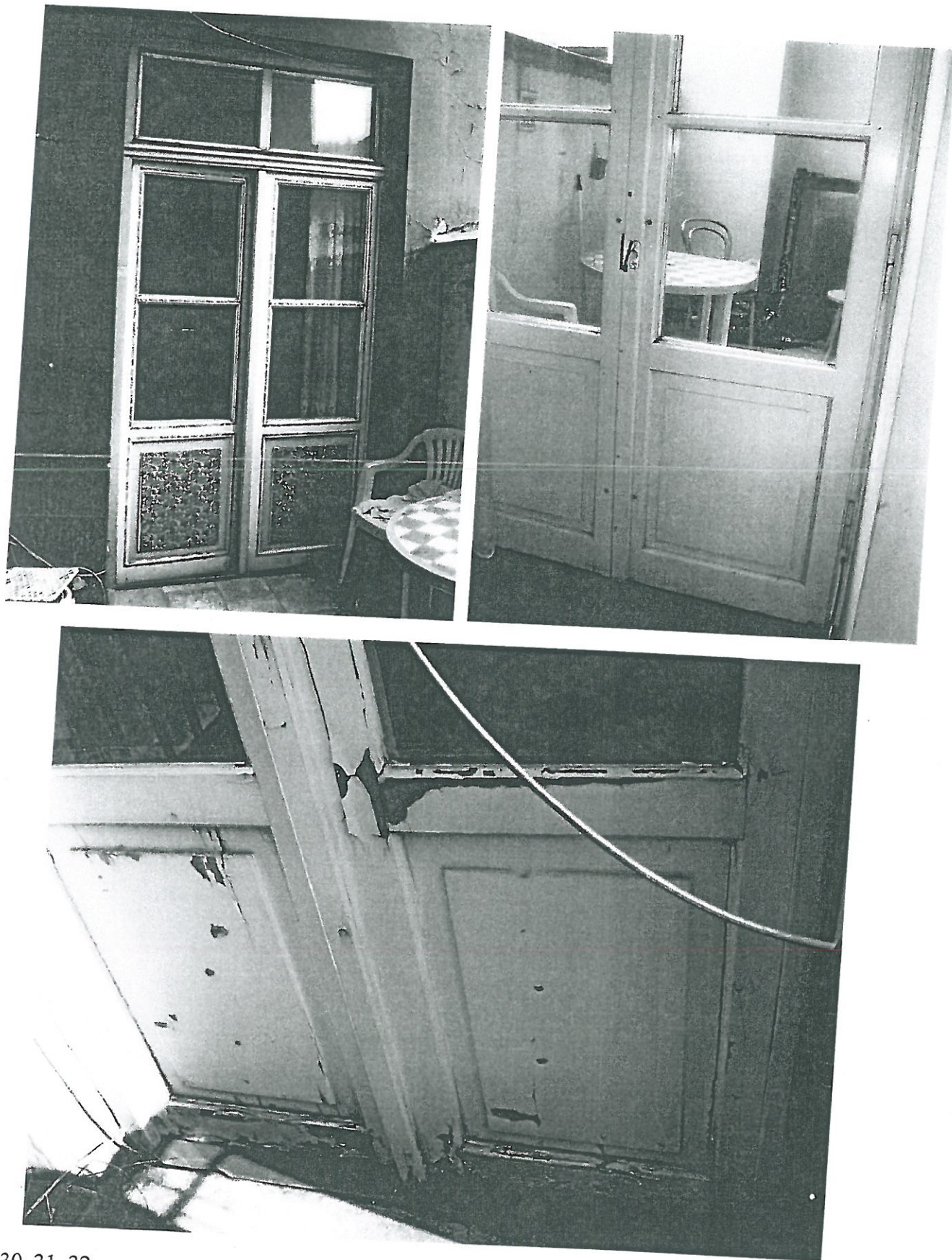
fot. Anna Mossler.

Fot. 28, 29.

Kamienica z 1844 r., proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Budynek frontowy, elewacja tylna, podwórkowa. Widoczne profile ramiaków skrzydeł, krawędzi krosien, listwy na ślemieniu.

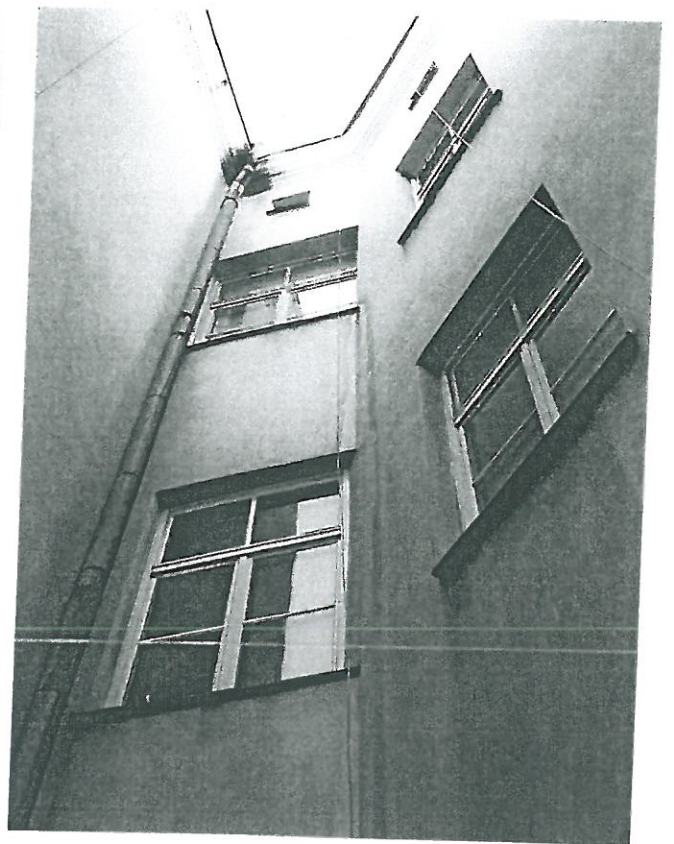
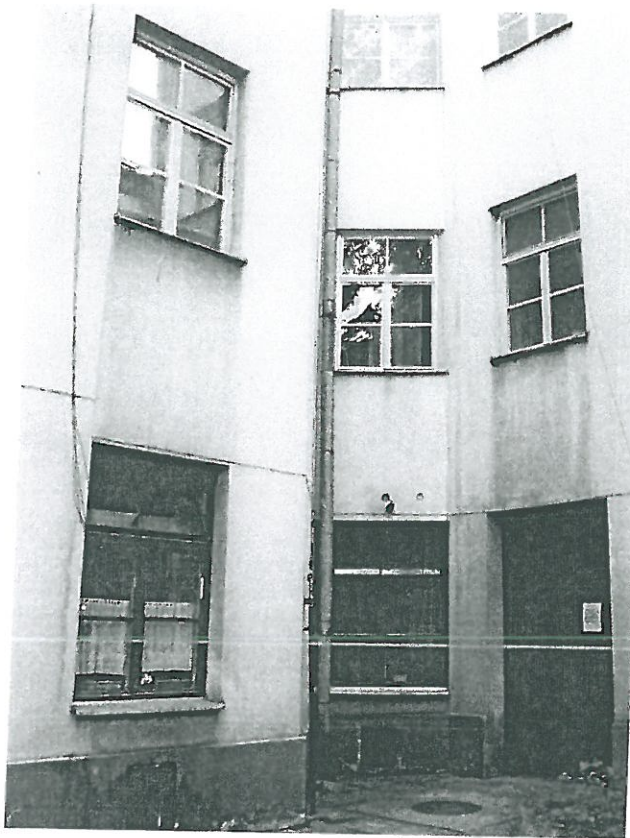
fot. Anna Mossler.

Fot. 30, 31, 32.

Kamienica z 1844 r., proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Budynek frontowy, elewacja tylna. Widoczna stylizowana, stolarka drzwiowa, balkonowa zaprojektowana w r. 1986. Na fot. 32 widoczne odspojenia i ubytki warstwy lakieru, w ubytkach pociemniałe od zawilgocenia drewno.

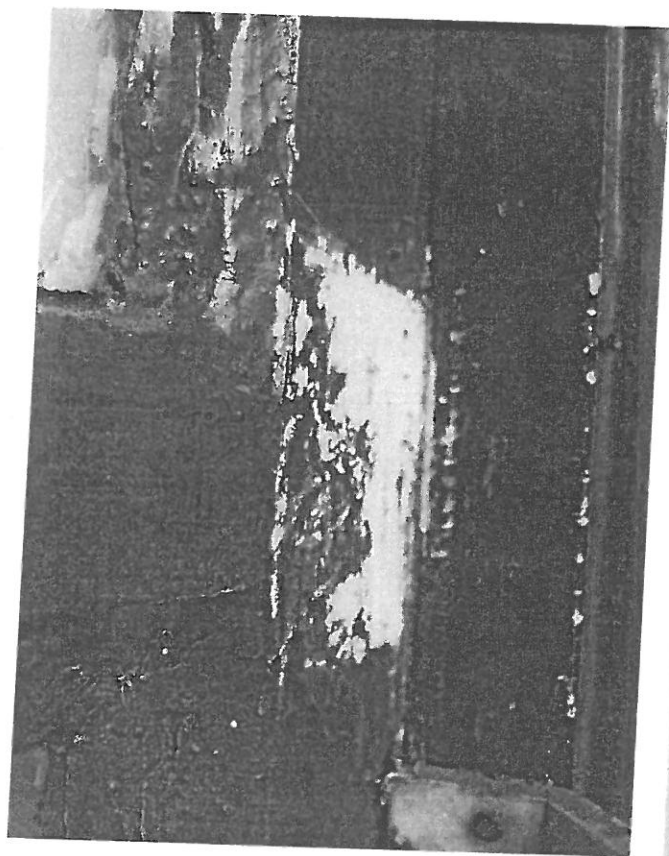
fot. Anna Mossler.

Fot. 33, 34, 35.

Kamienica z 1844 r., proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Na fot. 33 i 34. widoczna ukośna ściana łącząca oficynę boczną I i tylną I. Na ścianie w jednej osi otwory okienne o różnej szerokości. Oprócz tego widoczne metalowe drzwiczki okien piwnicznych. Na fot. 35 – parter elewacji południowej oficyny środkowej z analogiczną jak na zdjęciu powyżej stolarką okienną. Ponadto widoczne drzwi wiodące do sieni przelotowej w oficynie oraz wejście do klatki schodowej w oficynie bocznej.

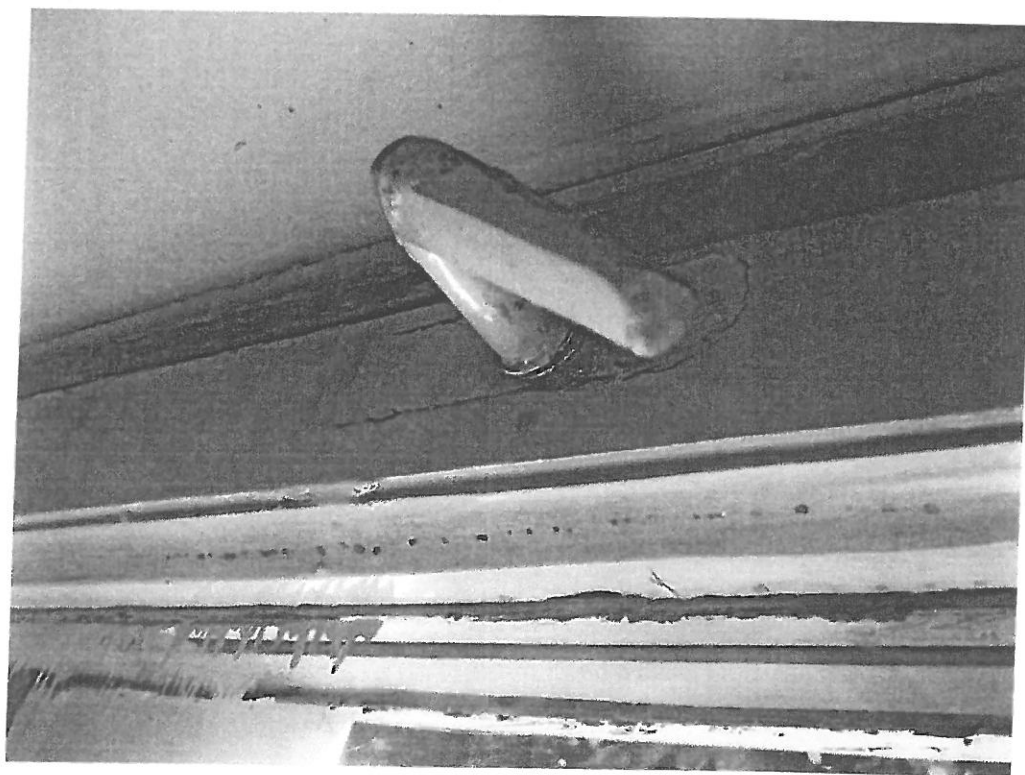
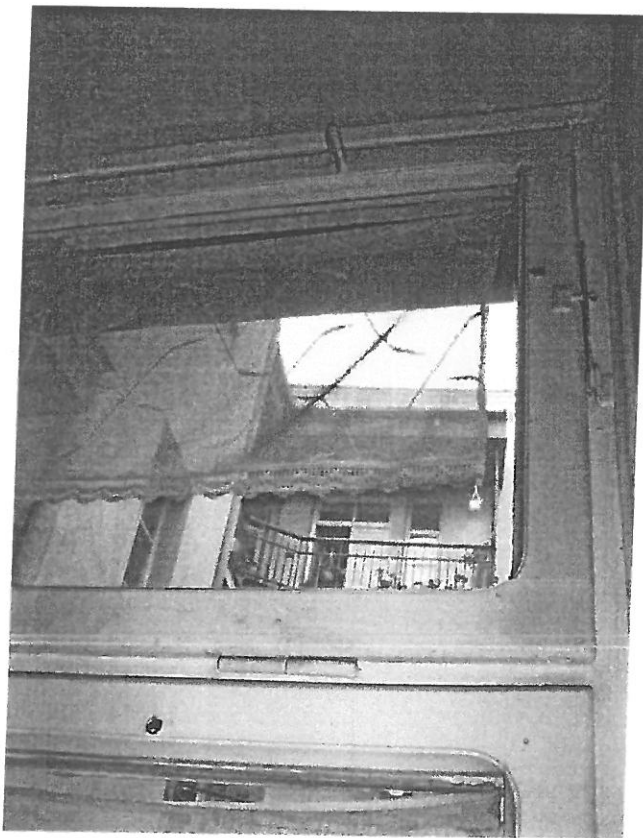
fot. Anna Mossler

Fot. 36, 37, 38.

Kamienica z 1844 r., proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Oficyna środkowa, elewacja południowa. Widoczna trzyskrzydłowa, zespolona stolarka okienna, przemalowana w parterze w późniejszym okresie (po 1991 r.) na kolor sieni palonej. Na fot. 38 Widoczne uproszczone profilowanie okien w oficynach.

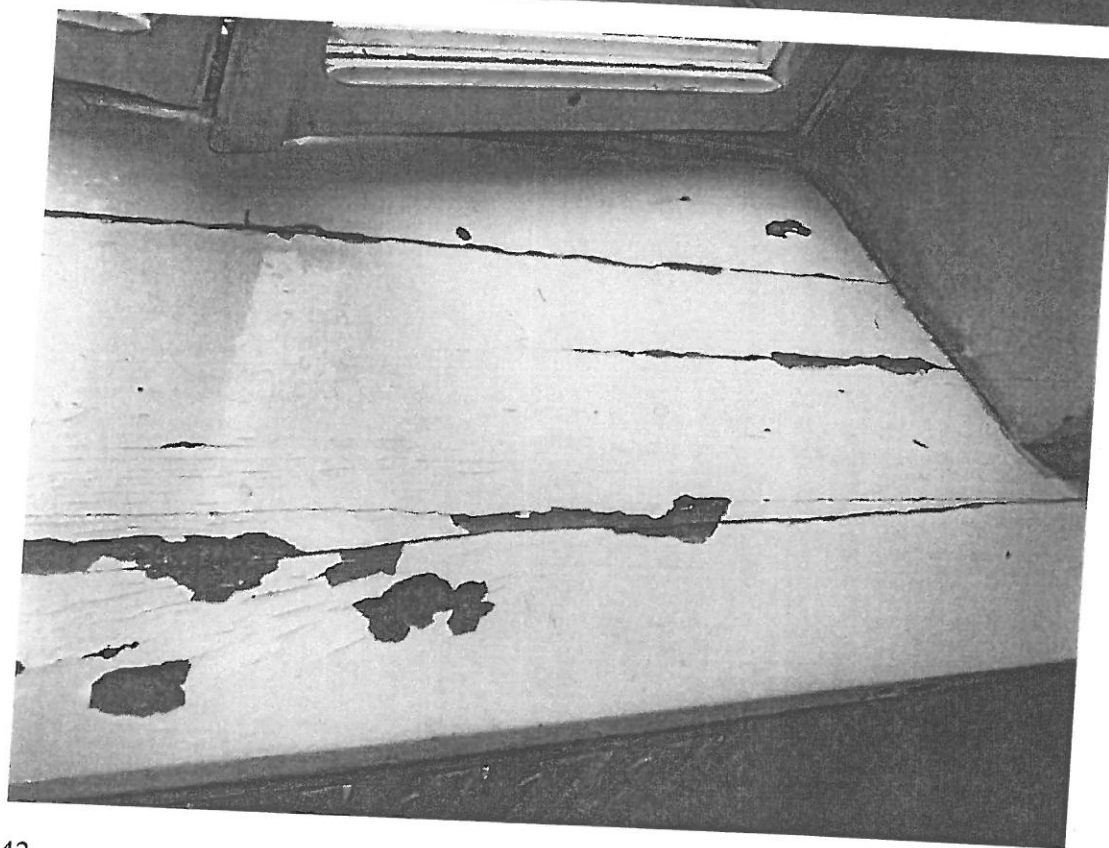
fot. Anna Mossler.

Fot. 39, 40, 41.

Kamienica z 1844 r., proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Oficyny, detale stolarki okiennej. Na fot. 39 widoczna uchylna kwatera górna stolarki trzyskrzydłowej, jej mechanizm i klamka na górnym ramiaku skrzydła. Na fot. 40 widoczna zewnętrzna strona okna z oszkleniem osadzonym przy pomocy kitu. Ponadto ubytki kitu i farby na stolarce i okapniku. Na fot. 41 zbliżenie aluminiowej, „ostrośłupowej” klamki na górnym ramiaku poziomej, uchylnej kwatery okiennej. Oprócz tego widoczna wklęsła listwa, która zastosowano przy łączeniu ościeżnicy z murem, zacieki farby na szkło, profil wklęsły z rowkiem ramiaka.

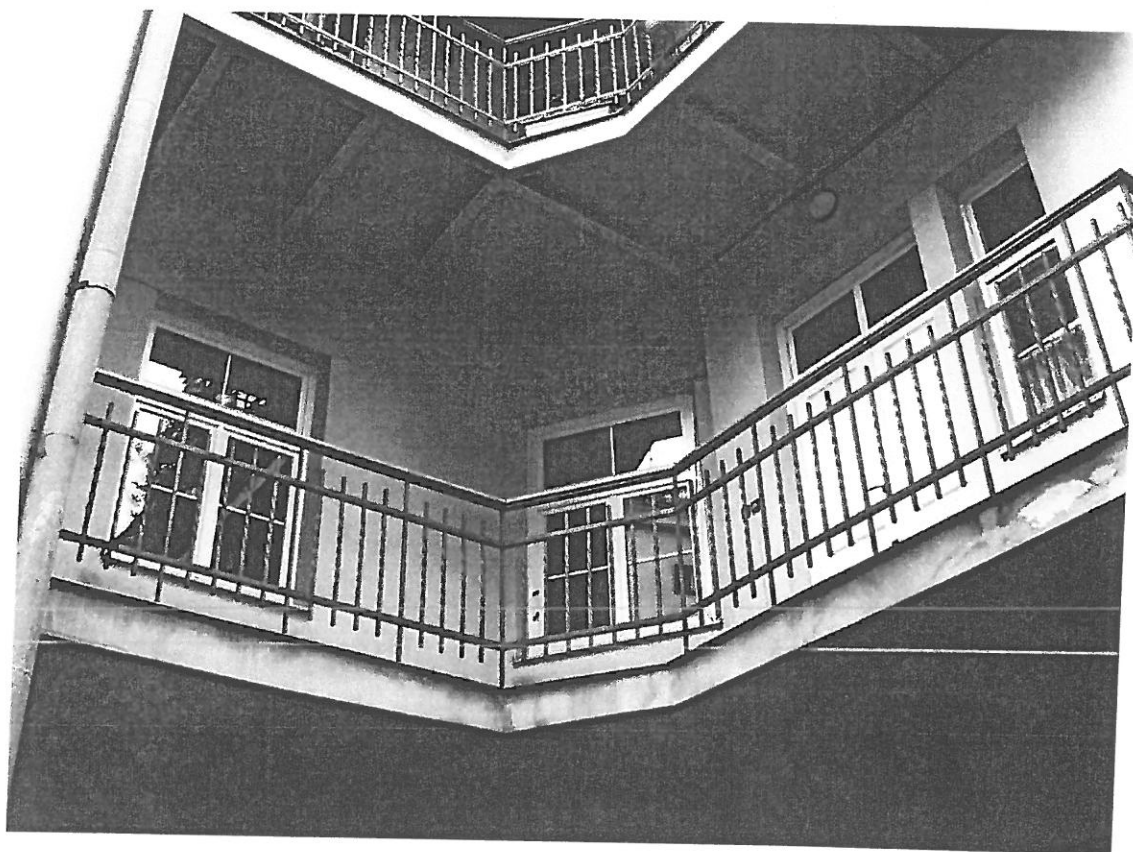
fot. Anna Mossler.

Fot. 42, 43.

Kamienica z 1844 r., proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Oficyny. Na fot. 42 widoczny historyczny profil – wklęsły z rowkiem oraz niedokładnie zwymiarowana stolarka dołączona w latach 80-tych. Na fot. 43 widoczny drewniany parapet okienny spękany wzdłuż włókien, ubytki powłoki malarskiej, profil parapety fazowany przy górnej krawędzi.

fot. Anna Mossler

Fot. 44, 45.

Kamienica z 1844 r., proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Oficyna tylna II. Na fot. 44 widoczne okna i drzwi balkonowe przynależne do jednego z lokali mieszkalnych, w tym stolarka dwóch okien współcześni wymieniona. Na fot. 45 widoczne okna trzyskrzydłowe, zespolone i drzwi balkonowe na wyższej kondygnacji. Widoczny brak harmonii w położeniu ślemon okien i drzwi. Stolarka drzwiowa płycinowa, z przeszkolonym, uchylnym nadświetlem.

fot. Anna Mossler

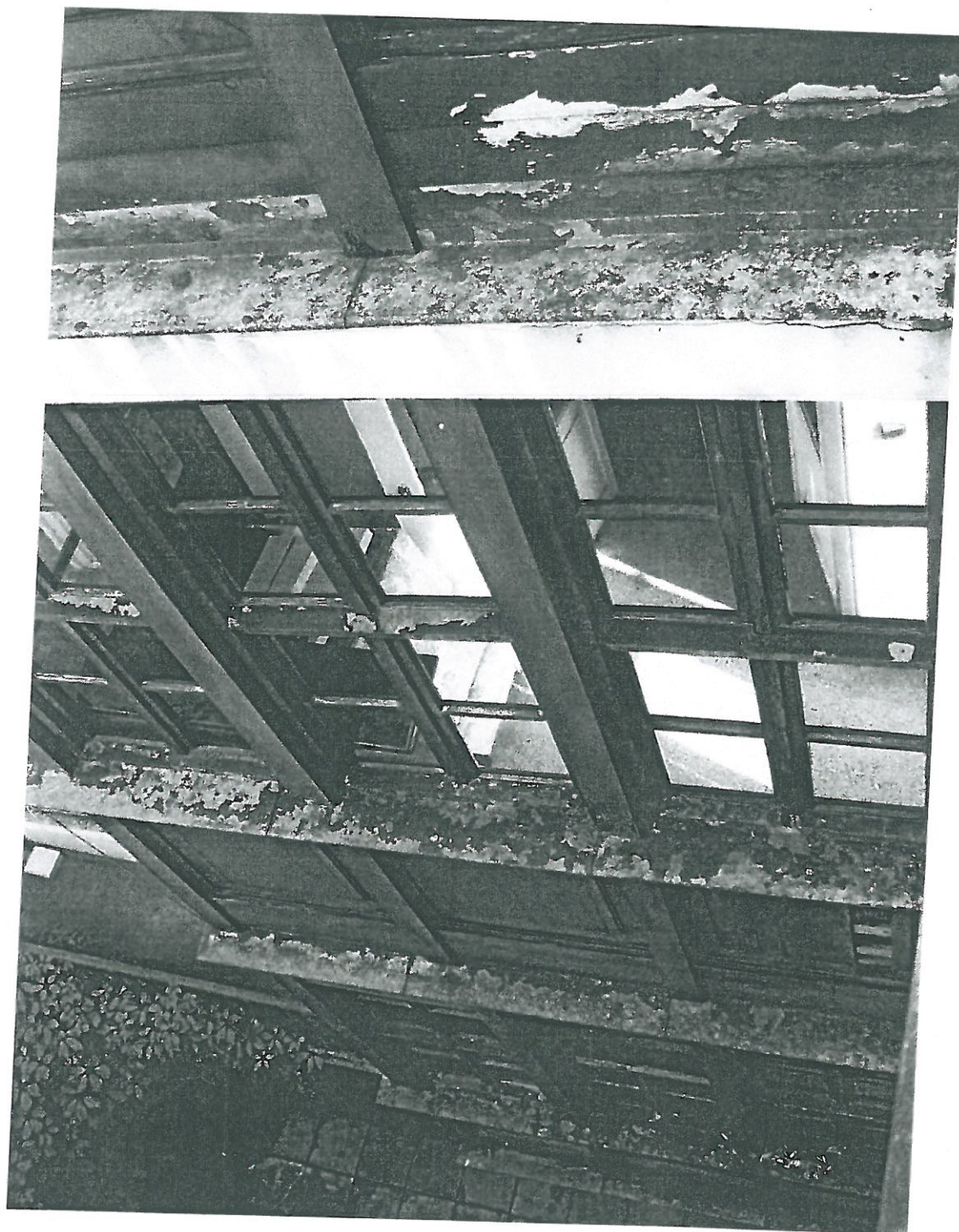

Fot. 46, 47. Kamienica z 1844 r., proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Oficyna tylna II. Stylizowana solarka drzwiowa z końca lat 80-tych, wejście do lokalu mieszkalnego z balkonu. Widoczne uproszczone profilowanie w płycinach drzwi, górna uchylna kwatera ze szprosem.

Fot. 48, 49. Kamienica przy ulicy Józefa 20 z widocznym zastosowanym półokrągłym wklęsłym profilem w płycinach drzwi.

fot. Anna Mossler.

Fot. 50.

Kamienica z 1844 r., proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Budynek frontowy, elewacja tylna – podwórkowa, drewniana obudowa ganków. Widoczny dobry stan zachowania drewnianych ścianek, na powierzchni których widoczne są jedynie przebarwienia i ubytki wierzchniej warstwy malarskiej na drewnie i blaszanych okapnikach oraz brak listwy w płycinie części balustradowej, na drugim piętrze.

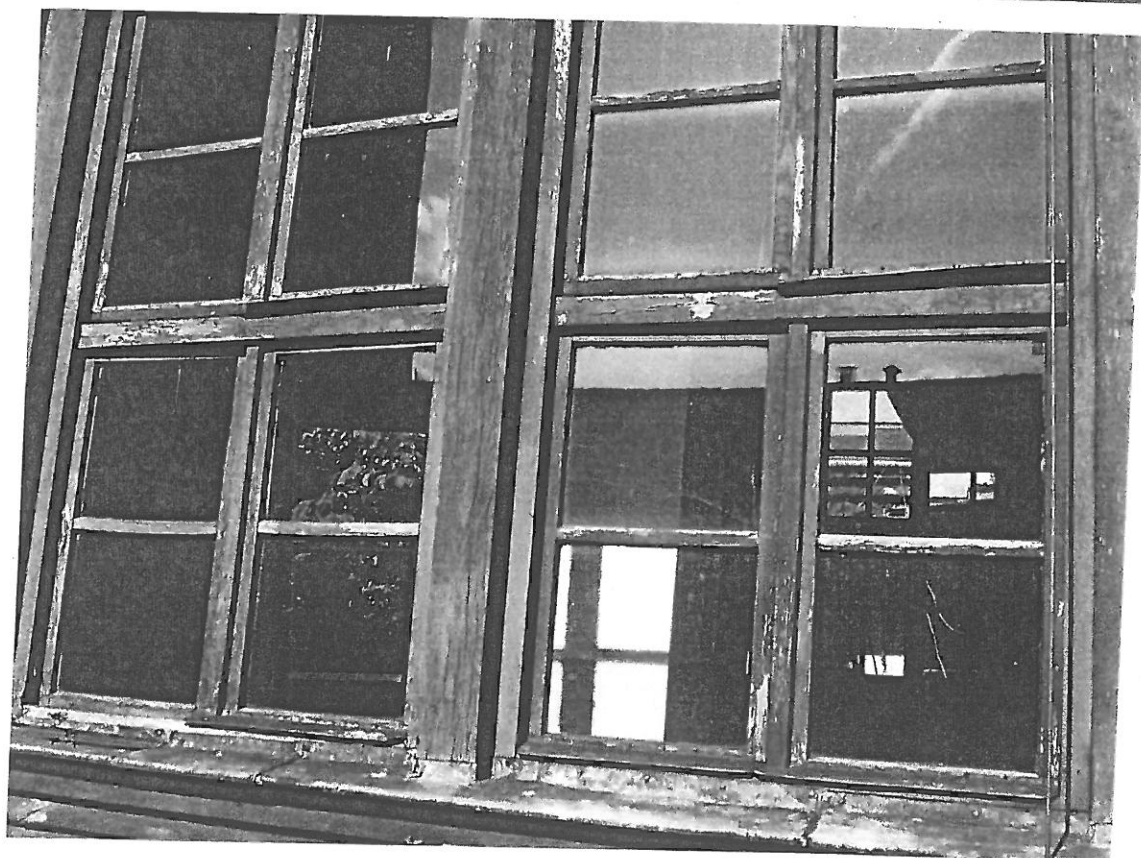
fot. Anna Mossler.

Fot. 51, 52, 53.

Kamienica z 1844 r., proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Budynek frontowy, elewacja tylna – podwórkowa, drewniana obudowa ganków. Widoczne przebarwienia, zaplamienia, ubytki farby na zewnętrznej powierzchni drewnianych ścianek i blaszanych okapników. Na fot. 52 widoczny dobry stan zachowania bocznej ścianki drewnianej obudowy.

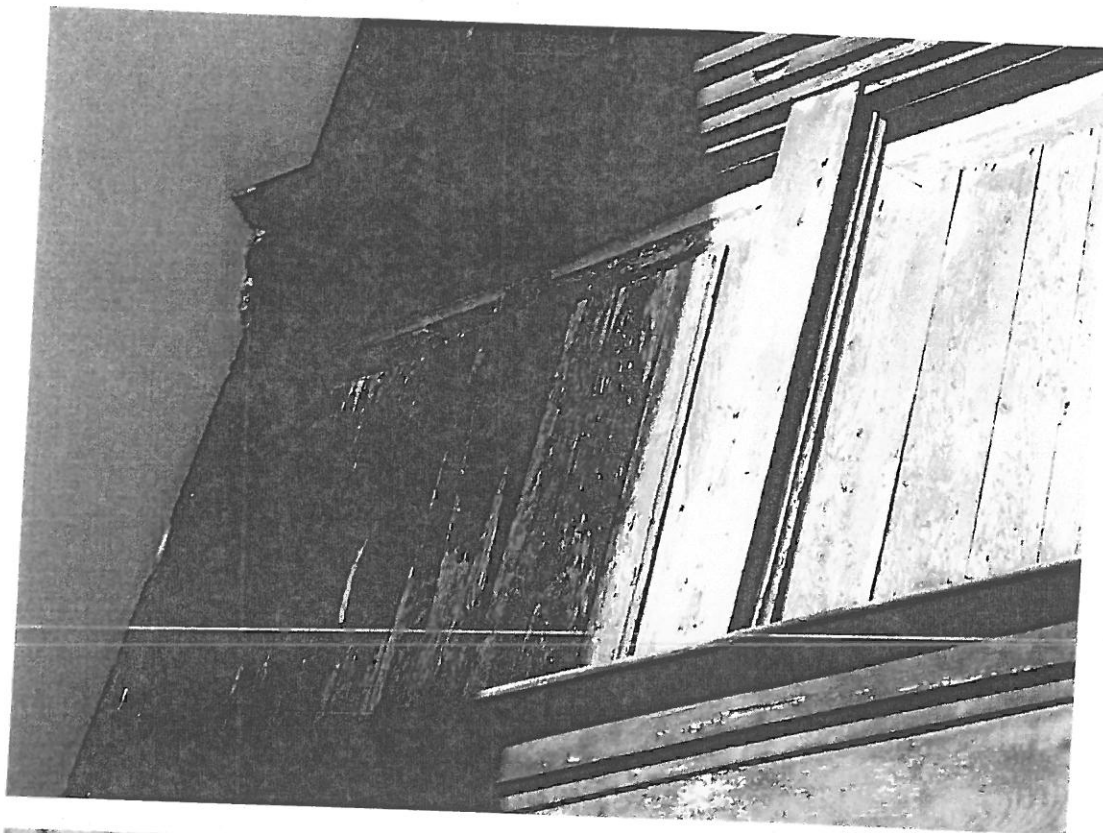
fot. Anna Mossler.

Fot. 54, 55.

Kamienica z 1844 r., proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Oficyna boczna I, drewniana obudowa ganków. Widoczny bardzo zły stan zachowania drewna – wypaczenia, ubytki, szczeliny, spękania. Ponad to widoczny znaczny ubytek warstwy łuszczącej się i odspojonej farby, brak niektórych okapników na przy dolnych ramiakach skrzydeł okien krosnowych.

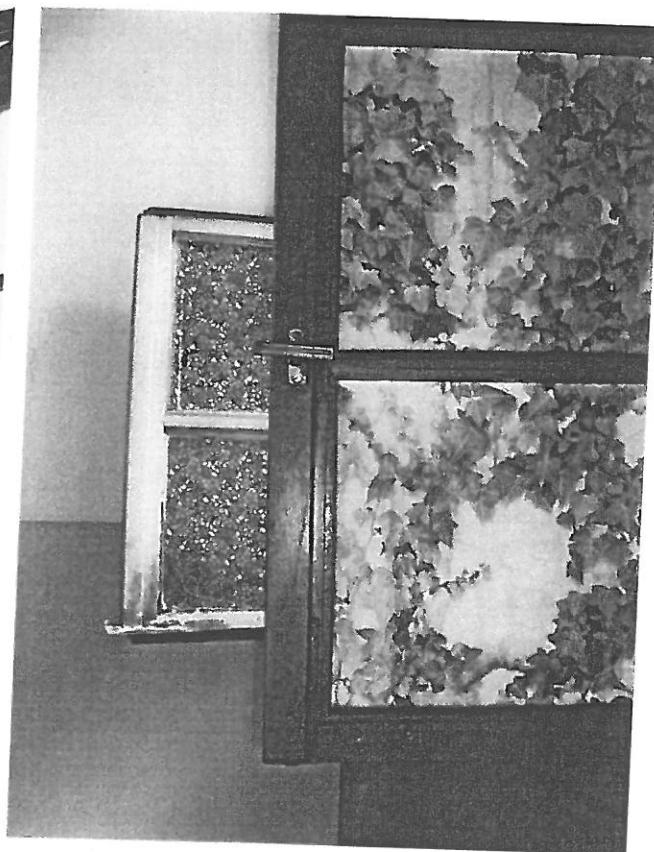
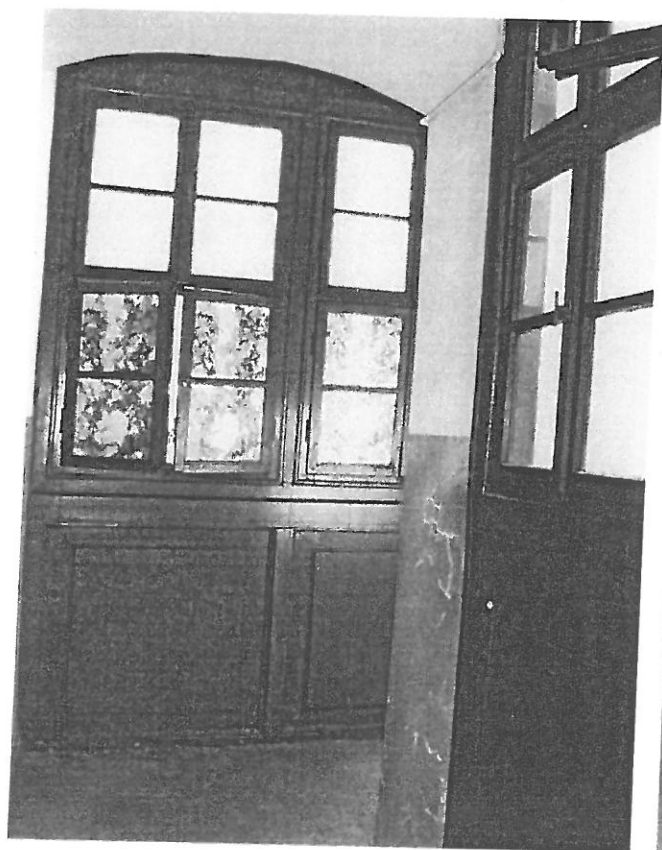
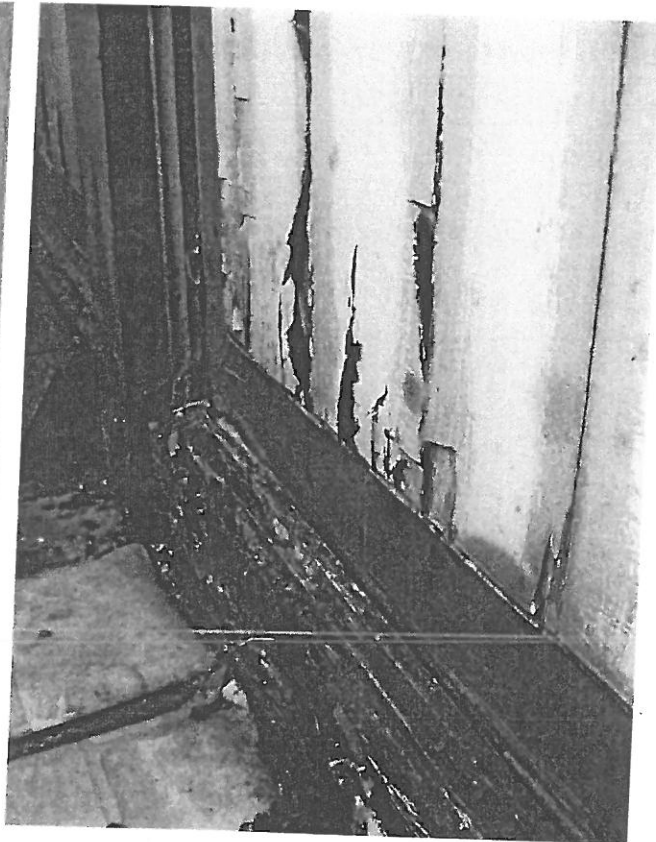
fot. Anna Mossler.

Fot. 56, 57.

Kamienica z 1844 r., proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Oficyna boczna I, drewniana obudowa ganków. Widoczny bardzo zły stan zachowania drewna – wypaczenia desek i listew, ubytki, szczeliny, wypadnięcie płycinowych kwater (III piętro) i ubytki zdegradowanej powłoki malarskiej. Na fot. 57 widoczna przemalowana przez użytkowników zewnętrzna stolarka ścianki na I piętrze, ubytki, warstwy przemalowania, zawilgocenie i zbutwienie dolnych partii stolarki, rozszczepienie drewna, ubytki.

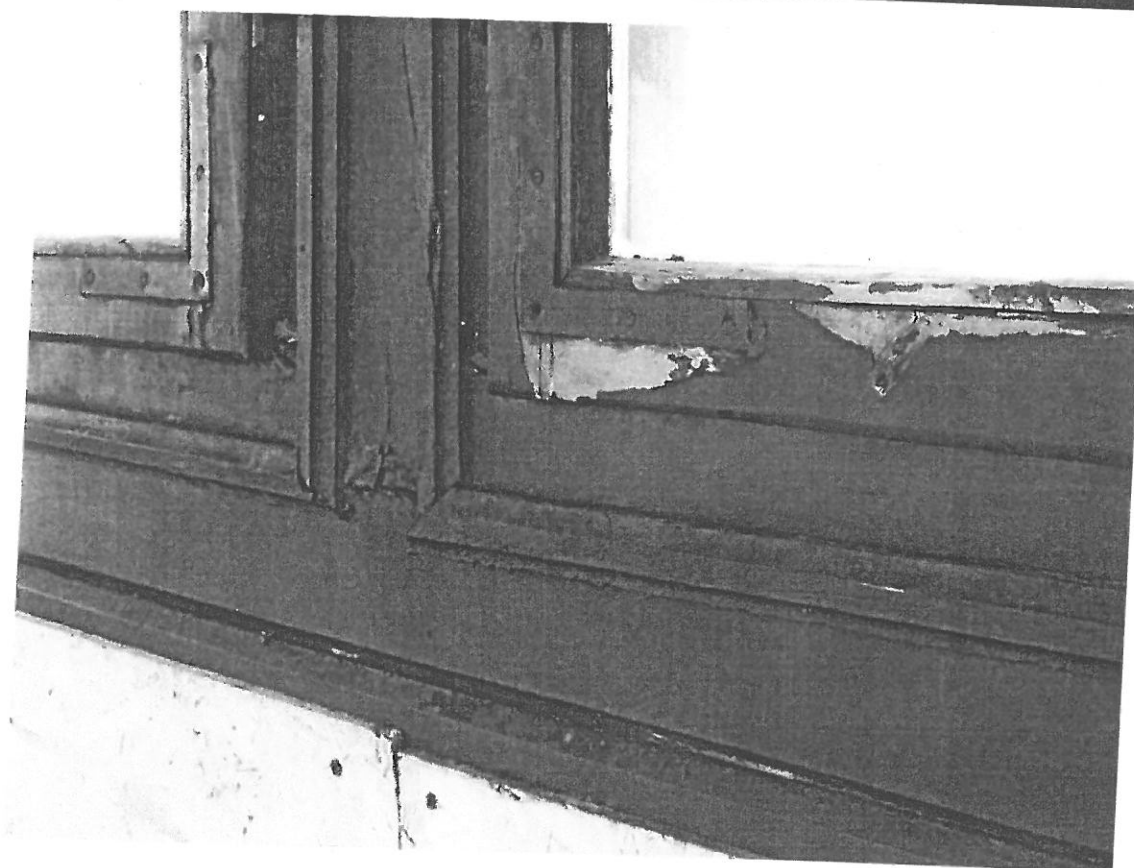
fot. Anna Mossler.

Fot. 58, 59, 60, 61.

Kamienica z 1844 r., proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Drewniana obudowa ganków. Na fot. 58, 59 widoczny stan zachowania zewnętrznej stolarki obudowy ganków – powierzchnia stolarki przemalowana, warstwa farby odspojona, złuszczone, ubytki farby na drewnie i blaszanym parapecie, zdegradowane drewno w najniższych partiach ścianki, szyby w oknach zastonięte okleiną. Na fot. 60, 61 widoczna wewnętrzna przemalowana powierzchnia drewnianych ścianek.

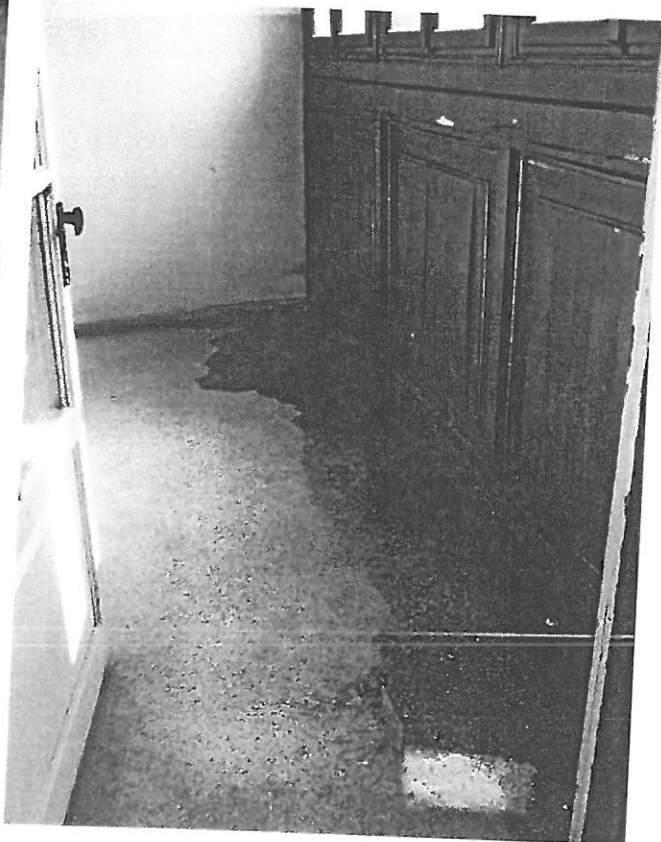
fot. Anna Mossler.

Fot. 62, 63.

Kamienica z 1844 r., proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16., Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Oficyna boczna I. Drewniana obudowa ganków od strony wnętrza. Widoczne ubytki i odspojenia farby – przemalowania, szczeliny w konstrukcji, wypaczone listwy.

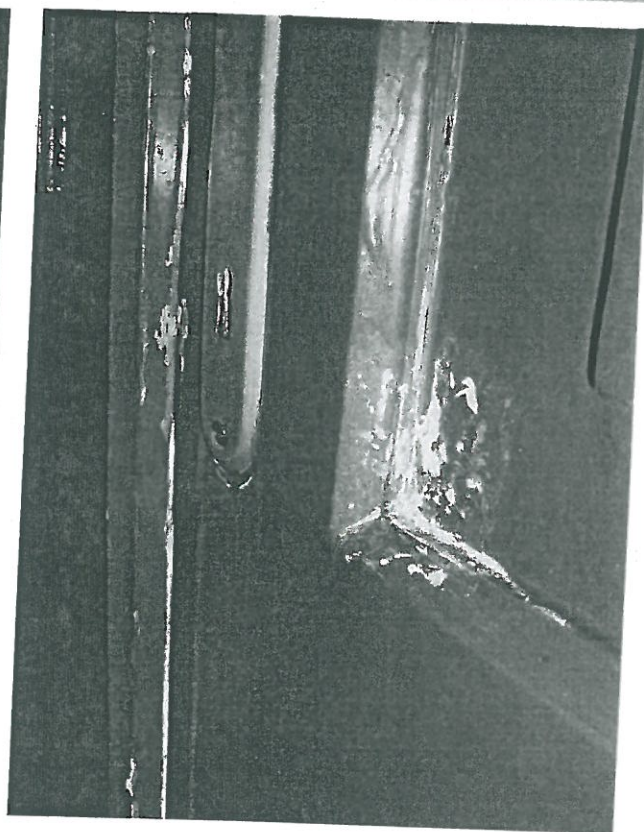
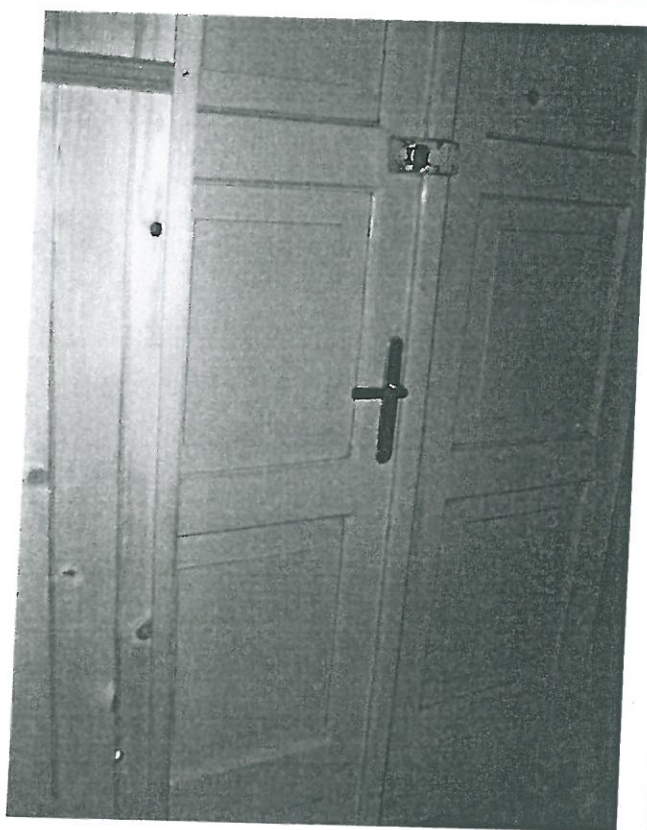
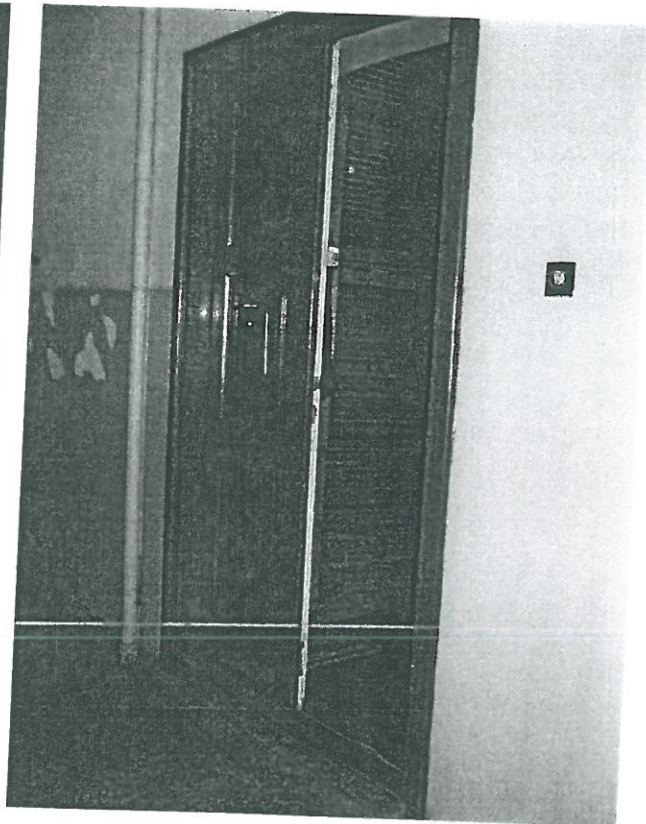
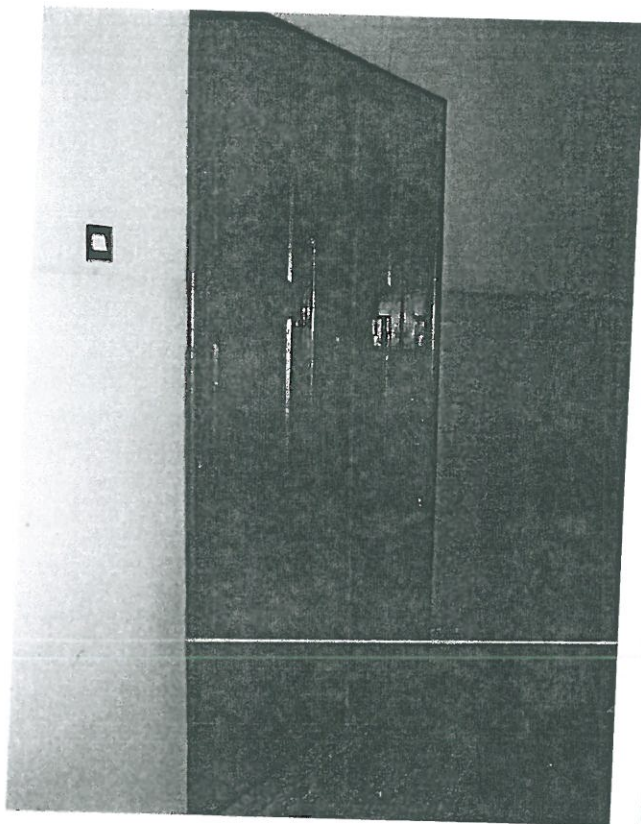
fot. Anna Mossler.

Fot. 64, 65, 66.

Kamienica z 1844 r., proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16, Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Na fot. 64, 65 widoczna drewniana obudowa ganków w oficynie bocznej od strony wnętrza – obłożona płytą OSB nieuszczelniona część balustradowa na III piętrze, zalana po ulewnym deszczu posadzka, z powodu nieuszczelnienia ścianki na II piętrze. Na fot. 66 widoczny korytarz z drzwiami wejściowymi do mieszkań – białymi pochodzącymi z okresu remontu budynku w latach 1987 – 1991 oraz drewnopodobnymi wymienionymi w późniejszym okresie przez użytkownika.

fot. Anna Mossler.

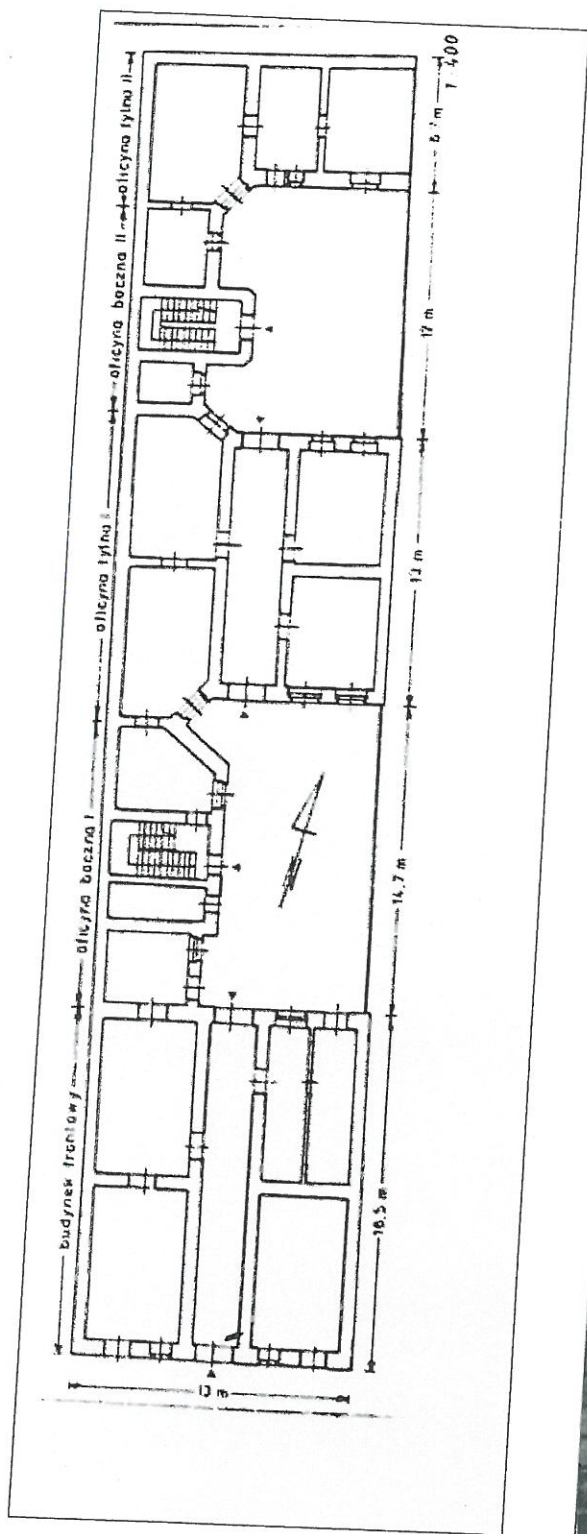

Fot. 67, 68, 69, 70.

Kamienica z 1844 r., proj. A. Pluszyńskiego, ul. Józefa 16., Kraków. Stan zachowania – 2009 r. Zaprojektowane w 1986 r. drewniane, dwuskrzydłowe, stylizowane płycinowe drzwi wejściowe do lokali mieszkalnych na parterze, w sieni przelotowej oficyny tylnej II. Widoczny zewnętrzny kolor stolarki – brązowy (wierzchni – Siena palona) i wewnętrzny biały. W odkrywce widoczna warstwa kolorystyczna „średni brąz”. Ponadto widoczne uproszczone profilowanie stylizowanych skrzydeł.

fot. Anna Mossler.

ANEKS

PLAN BUDYNKU I ARCHIWALNA FOTOGRAFIA
SKOPIOWANE Z KARTY ZABYTKU W ARCHIWUM WUOZ W KRAKOWIE.

BIBLOGRAFIA

1. Katalog Zabytków Sztuki w Polsce. Tom IV. Miasto Kraków. „Kazimierz i Stradom” Instytut Sztuki PAN. Warszawa 1995 r.

z Archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krakowie:

2. Karta Zabytku z Archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krakowie.
3. Przedsiębiorstwo Rewaloryzacji Zabytków, Pracownia Projektowa, ul. Dobrego Pasterza 118, 31-416 Kraków, nr 496, „Projekt remontu i adaptacja na Dom Aktora”, inż. H. Rejman, Kraków 1986 r.
4. Przedsiębiorstwo Rewaloryzacji Zabytków, Pracownia Projektowa, ul. Dobrego Pasterza 118, 31-416 Kraków, nr 525, „Adaptacja i konserwacja budynku mieszkalno –usługowego. Detale konserwatorskie”, mgr, inż. Arch. E. Wcisło, Kraków 1986 r.